

1984.

ΔΕΛΤΙΟ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

14

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

η Ελλάδα μας περιμένει

ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Ας πάψουμε να ψάχνουμε αλλού αυτό που βρίσκεται κοντά μας

Μήπως αυτό που ψάχνουμε έξω βρίσκεται κοντά μας;

Τρέχουμε από χώρα σε χώρα.

Αλλάζουμε κάθε τόσο αεροπλάνα' και πλοία.

Το διαβατήριό μας γέμισε σφραγίδες σ' όλες τις γλώσσες.

Στις μνήμες μας στριμώχνονται πρόσωπα και βαλίτσες.

Είμαστε συνέχεια σε αναχώρηση.

Τώρα, επιστροφή.

Καιρός να σταματήσουμε για λίγο εδώ. Καιρός να γνωρίσουμε τη χώρα μας.

Την πιο όμορφη χώρα του κόσμου..... ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΑΣ.

Η Ελλάδα μας περιμένει.

Κι έχει να μας δώσει πολλά περισσότερα απ' αυτά που ψάχνουμε αλλού.

Η Ελλάδα έχει τα πάντα.

Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
Αμερικής 2 Αθήνα τηλ. 3223111/9

ΔΕΛΤΙΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ Σ.Ε.Ε.

ΤΕΥΧΟΣ 14 ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1984

Εκδότης

Λίτσα Παπαντωνίου - Πρόεδρος ΣΕΕ
Πλουτάρχου 44 - Τηλ. 7217769

Ιδιοκτήτης

Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων
Βουλής 44α - Τηλ. 32.34.268

.....
Συντάσσεται από Επιτροπή

.....
Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν
τις γνώμες των συντακτών μας

Φωτοστοιχειοθεσία

ΣΟΥΠΕΡΦΩΤ (Ε. Γκολέμα και Σία)
Μεσολογγίου 2 - Τηλ. 36.13.349

Εκτύπωση - Offset

ΠΕΙΡΑΪΚΗ - ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ
Πλαταιών 12 - Πειραιάς - Τηλ. 4175625

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

■ Ειδήσεις... σχόλια	2
■ Δραστηριότητες του ΣΕΕ	7
■ Μνήμη Ρίτας Μπούμη - Παπά	9
■ Απόψεις για το Νόμο 1414/84	10
■ Γονική Άδεια	12
■ ΕΟΚ και Κοινωνική ασφάλιση της Ελληνίδας	14
■ Γυναίκες ανεργία	16
■ Γυναίκες Εκπαιδευτικοί	18
■ Ν' αποτρέψουμε τον πυρηνικό κίνδυνο.....	20
■ Λαϊκή Επιμόρφωση	26

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ειδησεις...σχολια

Οι γυναίκες στον αγώνα για την ειρήνη

«Εθνική Συνδιάσκεψη Γυναικών για την αποτροπή ενός πυρηνικού πολέμου» έγινε πρόσφατα στην Ουάσιγκτον από 250 γυναίκες που αντιπροσώπευαν 50 οργανώσεις με 91.000.000 μέλη. Στη διάρκεια της καταγγέλθηκε η πολιτική της κυβέρνησης Ρήγκαν και ο ανταγωνισμός των εξοπλισμών.

Στόχος του προγράμματος δράσης που παρουσιάστηκε, ήταν να σταματήσουν οι πυρηνικές δοκιμές μέχρι 6 Αυγούστου 1985, 40ής επετείου της Χιροσίμα. Παράλληλα εγκρίθηκε πρόταση για τη σύγκληση διεθνούς συνδιάσκεψης το Νοέμβρη του 1985 στην Ευρώπη για το ίδιο θέμα.

Η ανεργία των γυναικών αυξάνεται

Αυξάνεται η γυναικεία ανεργία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ-Β τρίμηνο του '83 - η ανεργία των γυναικών φθάνει το 11,7% του συνολικού γυναικείου εργατικού δυναμικού, ενώ των αντρών το 5,9% αντίστοιχα. Τα μεγαλύτερα ποσοστά της γυναικείας ανεργίας παρουσιάζονται στα αστικά κέντρα και σε ηλικίες ως 25 ετών.

Δυσάρεστες για την γυναικεία ισότητα οι εξελίξεις...

Γενική συνέλευση και εκλογές στο Σ.Ε.Ε.

Στις 27.2.1985, ημέρα Τετάρτη και ώρα 3 μ.μ. θα γίνει στα γραφεία του Συνδέσμου (ΒΟΥΛΗΣ 44α) η τακτική γενική συνέλευση των μελών του.

Ανάμεσα στα θέματα της ημερήσιας διάταξης είναι και η εκλογή εφορευτικής επιτροπής και ο καθορισμός ημερομηνίας εκλογών για ανάδειξη νέου διοικητικού συμβουλίου.

Αν δεν υπάρχει απαρτία, η συνέλευση θα γίνει την επόμενη Τετάρτη 6.3.85 την ίδια ώρα, στο μεγάλο αμφιθέατρο του Χημείου (Πατησίων 42).

Ανανεώσεις συνδρομών θα γίνονται και την ημέρα της Γενικής Συνέλευσης.

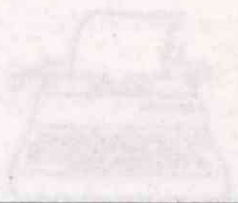
Καλούνται όλα τα μέλη να πάρουν μέρος.

Ορισμένα χαρακτηριστικά της Ελληνικής κοινωνίας σύμφωνα με την απογραφή του 1981

Σύμφωνα με τα στοιχεία για τα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του Ελληνικού πληθυσμού με βάση την απογραφή του 1981, που δημοσιεύτηκαν πρόσφατα, ο αριθμός των εργαζομένων γυναικών αυξήθηκε κατά 53.815 σε σχέση με το 1971, μειώθηκε, όμως το ποσοστό του γυναικείου πληθυσμού στο σύνολο του ενεργού πληθυσμού. Από 27,98% που ήταν το 1971, έφτασε το 27,06% το 1981 (δηλαδή 959.215 γυναίκες το 1981 έναντι 905.400 το 1971), πράγμα ιδιαίτερα ανησυχητικό για τη χειραφέτηση των γυναικών.

Πρόβλημα εξακολουθεί να παραμένει η εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας. Από τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας προκύπτει, ότι στη χώρα μας 40 παιδάκια ηλικίας 10-14 χρόνων δουλεύουν σε ορυχεία, λατομεία και αλυκές της χώρας, ενώ άλλα 10.744 συντηρούνται με την καθημερινή τους δουλειά σε φάμπρικες και εργοστάσια. 12.500 δουλεύουν στα χωράφια και 3.500 στις οικοδομές. Συνολικά ο αριθμός των παιδιών της ηλικίας αυτής που εργάζονται κανονικά φτάνει τις 36.125. (Το 1971 ο αριθμός τους ξεπερνούσε τις 65.000).

ΜΥΡΙΑ ΓΚΑΝΤΙ

Η ΑΝΤΙ-ΕΡΓΟΔΟΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΕΩΣ

**Η πρόοδος των γυναικών
στο στόχαστρο των αντι-
δραστικών δυνάμεων**

Ενώ η παρατεινόμενη οικονομική κρίση πλήττει τους εργαζόμενους και ιδιαίτερα τις εργαζόμενες - καταδικάζοντας χιλιάδες γυναίκες στην ανεργία, οι κονδυλοφόροι των αντιδραστικών δυνάμεων έχουν στρατευθεί στο έργο της υπεράσπισης αυτής της κατάστασης, με προφανή στόχο να μειώσουν τις κοινωνικές εντάσεις, να πείσουν τις γυναίκες ότι τα πράγματα καλώς έχουν κι έτσι. Πως είναι τώρα. Άσχημες οικογενειακές καταστάσεις που δημιουργούνται απ' το άγχος, την ανασφάλεια, την ανεργία, επιχειρείται να πολιτογραφηθούν σαν τα ... κακά αποτελέσματα της ισότητας και της εργασίας των γυναικών. «Η ισότητα τρώει τη θηλυκότητα», «Οι άντρες θέλουν ... κα σπίτι», «Η ισότητα των φύλων ζημιώνει τις γυναίκες», «Οι εργαζόμενες γυναίκες αφορμή για μοιχεία», είναι μερικοί τίτλοι από πρόσφατα δημοσιεύματα - που κάλλιστα θα μπορούσαν να φιλοξενούνται στον τύπο του προηγούμενου αιώνα. Ουδέν περίεργον, αφού οι αρθρογράφοι θέλουν πράγματι να φέρουν τη γυναίκα πίσω, στο 19ο αιώνα. Λιγάκι δύσκολο βέβαια - αν σκεφθεί κανείς πως η γυναίκα που μορφώθηκε, που εργάζεται, που θέλει να εργασθεί, δεν μπορεί ν' ανεχθεί το ρόλο της οικιακής σκλάβας που της προτείνουν. Το γυναικείο κίνημα, επίσης, με το δυναμισμό του, δεν αφήνει αναπάντητη αυτή τη νέα επίθεση ενάντια στα δικαιώματα της γυναίκας.

Απολύσεις μητέρων

■ Πριν λίγο καιρό, η Τράπεζα Τσαϊτζ Μανχάταν έστειλε σε 56 εργαζόμενες μητέρες μια επιστολή με το παρακάτω περιεχόμενο:

«Σαν μητέρα ανήλικου παιδιού που-
χεις δουλέψει τουλάχιστον 10 χρόνια
στην CHASE δικαιούσαι να κάνεις χρήση
του προγράμματος της πρόωρης συντα-
ξιοδότησης με τη μορφή της καταβολής
ενός εφ' άπαξ ποσού που προσφέρει η
Τράπεζα με την πρόσφατη ανακοίνωσή
της. Σου επισημαίνω ότι το σχήμα αυτό
ισχύει μόνο μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1984
και ότι μετά από αυτή την ημερομηνία

δεν μπορείς να κάνεις χρήση...»
Η πρόθεση της εργοδοσίας, στη συγκε-
κριμένη περίπτωση είναι φανερή! **Με το
πρόσχημα της μητρότητας** και της
παροχής διευκολύνσεων γι' αυτό το λό-
γο, προσπαθεί να απολύσει εκβιαστικά
εργαζόμενες γυναίκες - και μάλιστα
μητέρες - στερώντας έτσι το δικαίωμα
στη δουλειά από ένα τμήμα του ενεργού
γυναικείου πληθυσμού, ενώ παράλληλα
συμβάλλει στην αύξηση της ανεργίας.
Την απάντηση σίγουρα θα την δώσουν
οι εργαζόμενοι.

ειδησεις...σχολια

Η Δεκαετία του ΟΗΕ για τη Γυναίκα

Λήγει το 1985 η Δεκαετία του ΟΗΕ για τη Γυναίκα. Τόσο η υιοθέτηση της δεκαετίας 1975-85 σα Δεκαετία για τη Γυναίκα με το σύνθημα «ισότητα - ανάπτυξη - ειρήνη», όσο και η ανακήρυξη του 1975 σα Διεθνούς έτους της Γυναίκας, ήταν δυο σημαντικές πρωτοβουλίες του ΟΗΕ που συνέβαλαν στην προσέλευση της προσοχής του ΟΗΕ όσο και των κυβερνήσεων και μιας μεγάλης μερίδας της κοινής γνώμης παγκόσμια, πάνω στη κατάσταση της γυναίκας μέσα στη κοινωνία. Βοήθησαν να γίνει καταφανής ο σπουδαίος ρόλος που παίζουν οι γυναίκες στο κόσμο σήμερα και ν' αναγνωρισθεί η συμβολή τους στο κοινό αγώνα των λαών για την ειρήνη, την εθνική ανεξαρτησία, την ανάπτυξη και τη κοινωνική πρόοδο. Έδωσαν τη δυνατότητα να επιβεβαιωθεί ότι η έλλειψη της ισοτιμίας της γυναίκας, στη μεγάλη πλειοψηφία των χωρών, είναι ένα οξύ κοινωνικό πρόβλημα, που η λύση του αποτελεί ένα σπουδαίο και επείγον καθήκον ολόκληρης της ανθρωπότητας.

Η Δεκαετία, σηματοδεύτηκε από την υιοθέτηση ντοκουμέντων μεγάλης σημασίας, όπως η Διακήρυξη και το Πλάνο Παγκόσμιας Δράσης που αναφέρεται στη πραγματοποίηση των στόχων του Διεθνούς Έτους της Γυναίκας Μεξικό 1975, το πρόγραμμα δράσης για το δεύτερο ήμισυ της Δεκαετίας του ΟΗΕ για τη γυναίκα (Κοπεγχάγη 1980), η Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διάκρισης κατά των γυναικών, η

Διακήρυξη για τη συμμετοχή των γυναικών στην προώθηση της ειρήνης και της διεθνούς συνεργασίας κ.ά.

Παράλληλα, πραγματοποιήθηκαν μια σειρά σπουδαίες συναντήσεις, συνδιασκέψεις, συνέδρια, που ανέβαλαν επίσης στη προώθηση των στόχων του ΟΗΕ. Σημαντικές συναντήσεις ήταν το Παγκόσμιο Συνέδριο των Γυναικών στο Βερολίνο (1975), και το Παγκόσμιο Συνέδριο των Γυναικών για ισότηταεθνική ανεξαρτησία στη Πράγα (1981), όπου έλαβαν μέρος πολλές οργανώσεις γυναικών.

Η λήξη της Δεκαετίας, θα γίνει επίσημα σε συνδιάσκεψη, τον Ιούνιο του 1985 στο Ναϊρόμπι. Εκεί θα εκτιμηθεί κατά πόσο εκπληρώθηκαν οι στόχοι της Δεκαετίας που βρίσκεται σήμερα η θέση των Γυναικών, τι πρέπει να γίνει από δω και μπρος. Γιατί, είναι σίγουρο, πως σ' αυτή τη Δεκαετία πολλά έγιναν που παρότι δεν έλυσαν τα προβλήματα των γυναικών - σίγουρα όμως συνέβαλαν στο να γίνει μια βαθύτερη ανάλυση, να γίνουν πιο καταφανείς οι πολύπλευρες εκφράσεις του γυναικειού ζητήματος, οι πολύπλοκες διασυνδέσεις του με τα κρίσιμα προβλήματα της σχολής μας και ειδικά με το πρόβλημα της ειρήνης και των εξοπλισμών. Γι' αυτό η λήξη της Δεκαετίας, δεν μπορεί παρά να σημαίνει **συνέχιση και ένταση** των δραστηριοτήτων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των γυναικών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Να γίνει υποχρεωτικός ο πολιτικός γάμος

Η πρόταση του κ. Τζαο/εξ δεν αγγίζει τελικά στην καθιέρωση του πολιτικού γάμου

INTIPA ΓΚΑΝΤΙ

Πριν λίγο καιρό, η πρωθυπουργός της Ινδίας για δεκατέσσερα ολόκληρα χρόνια δολοφονήθηκε. Η δολοφονία της δεν ήταν άσχετη με τους αγώνες που είχε αναπτύξει για την ανεξαρτησία των λαών και την παγκόσμια ειρήνη. Τα τελευταία μάλιστα χρόνια είχαν γίνει πολλές απόπειρες εναντίον της. Η ίδια είχε δηλώσει σε μία από τις πιο μεγάλες συγκεντρώσεις στο Νέο Δελχί: «Μερικά ξένα κράτη εξυφαινουν συστηματικά συνωμοσίες κατά της κυβέρνησης της Ινδίας. Εκείνες οι δυνάμεις που πραγματοποιούν τα βρώμικα σχέδιά τους στη Λατινική Αμερική στρέφουν τα όπλα κατά της Ινδίας. Αν ανακαλύψουν ότι η υλοποίηση των σχεδίων τους αντιμετωπίζει δυσκολίες, δεν θα διστάσουν να εξοντώσουν τους ηγέτες της Ινδίας».

Γεννήθηκε το 1917. Άρχισε να δημιουργεί μια ισχυρή προσωπικότητα απ' τα νεανικά της χρόνια, γιατί μεγάλωσε κοντά στον Γκάντι και τον πατέρα της Νεχρού, τις δύο μεγάλες πολιτικές προσωπικότητες της Ινδίας. Το άμεσο περιβάλλον της, κι οι πολιτικοί του αγώνες την μύησαν στα ιδανικά της ανεξαρτησίας, της πρόοδου και της δημοκρατίας. Η Γκάντι έφτασε στην πολιτική ωριμότητα μέσ' από μία μακρόχρονη εξελικτική διαδικασία που τη συνέθεσαν αλυσιδωτές εμπειριών. Το 1947 αναδείχτηκε σε ηγετικό στέλεχος του Κόμματος του Κονγκρέσσου, και το 1959 εκλέχτηκε πρόεδρος του κόμματος αυτού. Το 1962 ήταν πρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής του Κονγκρέσσου για την χειραφέτηση και μέλος του Εθνικού Συμβουλίου της χειραφέτησης για μian ενωτική διακυβέρνηση. Την ίδια χρονιά στις βουλευτικές εκλογές, ανέλαβε την προεκλογική εκστρατεία του κόμματος. Τότε σημειώθηκαν οι στάσεις του Τζαμπαπούρ, κι η Γκάντι στράφηκε ενάντια στον «κοινοτισμό» κι υπέρ της υπεράσπισης των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Θεωρούσε υπεύθυνο τον «κοινοτισμό» σαν ιδεολογία για την εξασθέ-

νιση του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος από τους Άγγλους αποικιοκράτες και για την διχοτόμηση της Ινδίας το 1947. Η πολιτική της βασίστηκε στην αρχή πως όλοι οι πολίτες της Ινδίας είναι ίσοι, ανεξάρτητα από την καταγωγή, την κάστα ή την θρησκεία τους. Με βάση αυτή την αρχή συνέχισε τον αγώνα, που είχε αρχίσει ο Μαχάτμα Γκάντι, για την ισχυροποίηση της ενότητας της Ινδίας. Η Γκάντι πίστευε, και ενεργούσε αντίστοιχα, πως αυτός που αφαιρεί τα πολιτικά δικαιώματα του πλησίου του εξαιτίας της θρησκείας, δεν μπορεί να χαρακτηρίζεται άνθρωπος. Το ίδιο πίστευε για κάθε μορφή ρατσισμού ή διάκρισης που βασιζόταν στη φυλή, στο χρώμα ή στο φύλο. Κι όταν το 1966 έγινε πρωθυπουργός της Ινδίας, η εσωτερική της πολιτική βασίστηκε πάνω στην αρχή της ισότητας όλων των πολιτών της Ινδίας, μία πολιτική για την ισχυρή ενότητα της χώρας της. Η Γκάντι είχε ν' αντιμετωπίσει τα τεράστια προβλήματα του λαού της, τον αναλφάβητισμό, την φτώχεια, ένα μωσαϊκό θρησκειών που χώριζε τον λαό και τον σκοταδισμό και την λασπολογία της αντιπολίτευσης. Η μαχητικότητά της την έκανε το σύμβολο της ενότητας του λαού της Ινδίας.

Στην εξωτερική πολιτική προσπάθη-

σε μέχρι το θάνατό της, να χαράξει αδέσμευτη πολιτική. Συνέβαλε με την μαχητικότητά της στην προσπάθεια για την Παγκόσμια Ειρήνη. Τον Οκτώβριο του 1966 έγινε στο Δελχί η Τριμελής Διάσκεψη Κορυφής των Αδέσμευτων Χωρών, και στη διάρκεια της η Γκάντι προσπάθησε να ξανασφίξει τους δεσμούς ανάμεσα στην χώρα της, την Αίγυπτο και τη Γιουγκοσλαβία κι έτσι να αποκαταστήσει τον αντι-αποικιοκρατικό προσανατολισμό της εξωτερικής της πολιτικής. Τότε η Γκάντι, ο πρόεδρος Τίτο κι ο πρόεδρος Νάσερ έκαναν έκκληση να σταματήσουν αμέσως και χωρίς όρους οι αμερικάνικοι βομβαρδισμοί στο Βόρειο Βιετνάμ. Αυτή η έκκληση και άλλες δημόσιες καταγγελίες της Γκάντι είχαν σαν αποτέλεσμα την όξινση των σχέσεων ανάμεσα στην Ινδία και τις ΗΠΑ και την καλυμμένη επίθεση της αντιπολίτευσης της χώρας της.

Οι πιέσεις που δέχτηκε η Γκάντι για την πολιτική της αυτή, ήταν πολλές. Ήταν αυτή η μαχητική της πολιτική για την Ειρήνη στον κόσμο και την ανεξαρτησία των λαών που στάθηκε ισχυρό εμπόδιο για την υλοποίηση των σχεδίων «εκείνων των δυνάμεων που πραγματοποιούν την βρώμικη πολιτική τους στην Λατινική Αμερική».

Πρόσφατα η Γκάντι είχε προεδρεύσει στη σύσκεψη έξι αδέσμευτων χωρών, μεταξύ των οποίων κι η Ελλάδα, απ' όπου έγινε κοινή έκκληση για την παγκόσμια ειρήνη, για να μπει τέλος στην ξέφρενη πορεία των πυρηνικών εξοπλισμών. Ο αγώνας της για την Παγκόσμια ειρήνη είχε αποκτήσει παγκόσμιο κύρος, κι ήξερε όπως η ίδια είχε δηλώσει, πως μια μέρα θα την δολοφονούσαν.

Τώρα οι κίνδυνοι για την ενότητα της τόσο πολύμορφης Ινδικής χερσονήσου μεγαλώνουν με την δολοφονία της Γκάντι. Τώρα οι Αδέσμευτοι ανησυχούν γιατί έχασαν έναν χαρισματικό εταίρο, που είχε κύρος σ' ολόκληρο τον κόσμο, και αποτελούσε την τελευταία «επαφή» με τους ιδρυτές του κινήματος, τον Τίτο, τον Νάσερ και τον Νεχρού.

ειδησεις...σχολια

«Δεύτερες Ελληνοσοβιετικές Ιατρικές Ημέρες»

Μετά την επιτυχία που σημείωσε η πρώτη συνάντηση Ελλήνων και Σοβιετικών γιατρών στη Μόσχα, τον περασμένο Νοέμβρη, με την ονομασία «Πρώτες Σοβιετοελληνικές Ιατρικές Ημέρες», θα γίνει στην Αθήνα **τέλη Απριλίου - αρχές Μαΐου 1985** δεύτερη συνάντηση με τίτλο «Δεύτερες Ελληνοσοβιετικές Ιατρικές Ημέρες».

Οι συναντήσεις αυτές αποβλέπουν στην αμοιβαία ενημέρωση για τη σύγχρονη ιατρική πρόοδο, αλλά και την προώθηση των φιλικών σχέσεων ανάμεσα στους Έλληνες και Σοβιετικούς γιατρούς.

Από Σοβιετικής πλευράς θα πάρουν μέρος 60 επιστήμονες. Όσοι ενδιαφέρονται μπορούν να πάρουν μέρος στη συνάντηση επιλέγοντας και το θέμα που τους ενδιαφέρει.

Για καλύτερη ενημέρωση μπορούν να απευθυνθούν στη Γραμματεία του Ελληνοσοβιετικού Συνδέσμου (Φειδίου 14, τηλ. 3625334, 3619450) ή στον Πρόεδρο της επιστημονικής επιτροπής του Συνδέσμου κ. Γεώργιο Κατράκη, (τηλ. 8947983).

Γενικό θέμα των Ελληνοσοβιετικών Ιατρικών Ημερών είναι: **ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ.**

Επί μέρους θέματα:

1. Κοινωνικές αρχές και συμμετοχή του πληθυσμού στην υγιεινή.
2. Η Γενική Ιατρική εξέταση του πλη-

θυσμού κάθε χρόνο είναι η σοβαρότερη κατεύθυνση για βελτίωση της ιατρικής βοήθειας.

3. Η βελτίωση των νόμων υγιεινής σήμερα (σχετικά με την προστασία της μητρότητας και του παιδιού).

4. Σύγχρονα προβλήματα, αύξησης, αναπαραγωγής του πληθυσμού.

5. Επιστημονική Οργάνωση Εργασίας στην υγιεινή.

6. Σημερινή κατάσταση και προοπτικές ανάπτυξης της μαιευτικής - γυναικολογικής βοήθειας.

7. Η σημερινή κατάσταση και οι προοπτικές ανάπτυξης θεραπευτικής - προληπτικής βοήθειας στα παιδιά.

8. Προβλήματα προγεννητικής θνησιμότητας.

9. Οργάνωση και βελτίωση της θεραπευτικής - προληπτικής βοήθειας των μαθητών και φοιτητών.

10. Η υγειονομική εκπαίδευση, οι κατευθύνσεις της, μέθοδοι και μέσα στην εργασία θεραπευτικής - προληπτικής στα ιδρύματα για την προστασία της υγείας της μητέρας και του παιδιού.

11. Ο ρόλος του Πανερωσιακού Κέντρου στην προστασία της υγείας της μητέρας και του παιδιού για τη βελτίωση της ιατρικής βοήθειας των παιδιών και των γυναικών.

Στα πλαίσια του Συμποσίου προβλέπεται διοργάνωση συνάντησης με θέμα: **«Ο ρόλος και η θέση του γιατρού στον αγώνα για την Ειρήνη και την αποτροπή του πυρηνικού κινδύνου».**

Δραστηριότητες του Συνδέσμου

Να γίνει υποχρεωτικός ο πολιτικός γάμος

Η ρύθμιση του ν. 1250/82 δεν οδήγησε τελικά στην «καθιέρωση του πολιτικού γάμου»

Αντιδρά η Εκκλησία

Απόψεις και προτάσεις του ΣΕΕ

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Συνδέσμου, στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του, φέρει σχετικά με την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν προκύψει από την εφαρμογή του νόμου για την καθιέρωση του πολιτικού γάμου, έστειλε στον Υπουργό της Δικαιοσύνης κ. Μαγκακη (αριθμ. πρωτ.) σχετικό έγγραφο, που το περιεχόμενο του δημοσιεύεται παρακάτω.

Το ίδιο έγγραφο κοινοποιήθηκε συγχρόνως στο Συμβούλιο Ισότητας, την Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή για την τροποποίηση του Οικογενειακού Δικαίου, την Ένωση Γυναικών Ελλάδας, την Ομοσπονδία Γυναικών Ελλάδας και την Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών.

«Το ΔΣ του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων ύστερα από μελέτη, σ' επανειλημμένες συνεδριάσεις του, όλων των δεδομένων από την εφαρμογή του ν. 1250/1982 «για την καθιέρωση του πολιτικού γάμου», θεώρησε αναγκαίο να θέσει υπόψη σας τις απόψεις και προτάσεις του για την αντιμετώπιση της δημιουργημένης κατάστασης, που δυστυχώς ξεπερνάει σε κρισιμότητα τις πιο απαισιόδοξες προβλέψεις που είχαν διατυπωθεί από την ψήφιση του παραπάνω νόμου.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι πρόθεση της Κυβέρνησης αμέσως μετά τις εκλογές του Οκτώβρη '81 ήταν να προχωρήσει στη θέσπιση του πολιτικού γάμου σύμφωνα με τις προγραμματικές της δηλώσεις. Αλλά βέβαιο ήταν από την πρώτη στιγμή ότι η ρύθμιση του ν.

1250/82 ήταν μια «χωλή ρύθμιση» και κάθε άλλο παρά ήταν δυνατό να οδηγήσει στην «καθιέρωση του πολιτικού γάμου», σύμφωνα με τον τίτλο του. Η καθιέρωση, διαζευκτικά, του πολιτικού ή θρησκευτικού γάμου ήταν ένας «συμβιβασμός», που είναι φανερό ότι έγινε υπό την πίεση της εκκλησίας, την οποία – κι αυτό ήταν το μοιραίο λάθος – η ίδια η Πολιτεία αναγνώρισε σαν το μόνο αρμόδιο συνομιλήτη (και όχι την ειδική Επιτροπή που ήταν ήδη συνηθισμένη για την αναμόρφωση και εκσυγχρονισμό του Οικογενειακού Δικαίου).

Η ρύθμιση αυτή ήταν βέβαιο ότι απέκλεισε Α PRIORI τη γενικότερη εφαρμογή του πολιτικού γάμου αφού δεν ήταν λογικώς προβλεπτό να ανέμενεται από την κοινωνία αυτόματα να γίνει ότι δεν «ετόλμησε» η ίδια η Πολιτεία, ενώ καθιέρωνε – πρωτοφανές για τη νομοθετική πρακτική – ένα δυαδικό τρόπο πιστοποίησης της τέλεσης μιας έννομης σχέσης και μάλιστα της πιο θεμελιακής έννομης σχέσης μεταξύ άνδρα-γυναίκας – του γάμου.

Μόνη θετική ρύθμιση του πάρα πάνω νόμου, όπου και λειτουργήσε, είναι η εξασφάλιση της δυνατότητας πολιτικού γάμου στις περιπτώσεις, που προφανώς για ειδικούς λόγους (αλλοδαποί, αλλόθρησκοι κλπ.) αποκλείστηκαν η τέλεση θρησκευτικού. Αυτό ήταν ένα κενό και εκαλύφθη.

Αλλά και αν στην πρόθεση του νομοθέτη του ν. 1250/82 υπήρχε σαν απώτερος σκοπός η ελπίδα κάποιας εξελικτικής αύξησης των πολιτικών γάμων, η δυνατότητα αυτή αποκλείσθηκε στη πράξη (όπως αποδεικνύουν τα στοιχεία από την εφαρμογή μέσα στη διετία) από τους ίδιους τους παράγοντες -

θετικούς και αρνητικούς - που λειτουργήσαν και προσδιόρισαν την εφαρμογή του.

Οι αρνητικοί αφορούν την Πολιτεία που δεν έκανε τίποτα, ή πάντως στο βαθμό που επιβάλλοταν, για την ενθέρωση του λαού του τι σημαίνει ο νέος θεσμός του πολιτικού γάμου, ενώ παράλληλα δεν εμερίμησε να δημιουργήσει τις συνθήκες, ώστε να υπάρξει στην διαδικασία του πολιτικού γάμου μια ατμόσφαιρα επιστημότητας και τελειότητας που είναι συνηθισμένη στη συνείδηση του ελληνικού λαού για την τέλεση του γάμου.

Από την άλλη μεριά η Εκκλησία από την πρώτη στιγμή (τουλάχιστον με ωριμμένους λειτουργούς της) έδρασε θετικά και επιθετικά, σ' ένα ελεύθερο πεδίο, με κάθε είδος κατασυκοφάντηση του πολιτικού γάμου διατυπώνοντας και απειλές – με εκμετάλευση του θρησκευτικού αισθήματος που υπάρχει κατά βάση στο λαό –, ότι «οι τελούντες πολιτικό γάμο θέτουν αυτούς εκτός εκκλησίας» και με ήδη πρακτικές συνέπειες την άρνηση βάπτισης των παιδιών τους.

Όλα αυτά είχαν προβλεφθεί και τονισθεί τουλάχιστον όσον αφορά τον ΣΕΕ που δεν παράλειψε να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες (βλ. το από 15/2/82 έγγραφο μας προς τον τότε Υπουργό Δικαιοσύνης πριν από την ψήφιση του νόμου και στη συνέχεια δημοσιεύματα στο εκδιδόμενο από το Συνδεσμό περιοδικό Δελτία αρ 9 σελ 9, 10, 11 και αρ. 12 σελ 24, 25, 26 όπου διαγράφονται οι κίνδυνοι διχασμού της κοινωνίας στην εφαρμογή του παραπάνω νόμου).

Αλλ' αυτό βέβαια που ξεπέρασε τις

δραστηριότητες του συνδέσμου

πιο απαισιόδοξες προβλέψεις ήταν ότι η Εκκλησία – η επίσημη Εκκλησία πλέον – θα έφτανε και η Πολιτεία θα ανέχονταν μια σαφή πρόκληση όπως αυτή που έγινε με την υπ' αριθμ. 2329/20.10.82 εγκύκλιο της Ιεράς Συνόδου (βλ. συνημ. Δελτίο αρ. 13 σελ. 4-5) που «καταργεί» τον ίδιο το νόμο (παρ. 1 άρθρ. 1368), που ορίζει σαν προϋπόθεση τέλεσης γάμου και για τους δυο τύπους γάμου, πολιτικό και θρησκευτικό, «άδεια του Δημάρχου ή του Προέδρου της Κοινότητας» και επαναφέρει αυθαίρετα το προηγούμενο καθεστώς.

Έτσι η κατάργηση της Πολιτείας σαν μόνης αρμόδιας να ρυθμίσει με ενότητα τη σχέση του γάμου επιβεβαιώνεται πανηγυρικά.

Κύριε Υπουργέ, πιστεύουμε πως με όσα συνοπτικά κατ' ανάγκη αναφέρουμε (γιατί υπάρχουν πλήθος επί μέρους καταστρατηγήσεις στην πράξη από εκπροσώπους της εκκλησίας στις διάφορες περιοχές της χώρας) γίνεται φανερό πως η δημιουργημένη κατάσταση επιβάλλει άμεσες και δραστικές ενέργειες. Συγκεκριμένα:

α. Κατ' αρχήν επιβάλλεται η άμεση ανάκληση της παραπάνω εγκυκλίου της Ιεράς Συνόδου ως αντικείμενης στο νόμο (ήδη θα έχουν δημιουργηθεί νομικά προβλήματα) και βέβαια, παράλληλα, επείγουσες οδηγίες προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας για την μη εφαρμογή της, ώστε τουλάχιστον όσο ισχύει ο ν. 1250/82 να εφαρμόζεται πιστά.

β. Αλλ' η οριστική λύση θα δοθεί μόνο με την αντικατάσταση του ισχύοντος νόμου, με νέο που θα καθιερωθεί πράγματι και ευθέως τον πολιτικό γάμο στην χώρα μας σαν υπο-

χρεωτικό και γενικό τύπο γάμου με προαιρετική την ιεροτελεστία.

Η λύση αυτή επιβάλλεται όχι απλώς σαν βήμα προόδου για τον εκσυγχρονισμό του Οικογενειακού Δίκαιου (όπως από δεκαετίες πριν έχει υποστηριχτεί από τους θεωρητικούς νομικούς και είχε περιληφθεί στις διεκδικήσεις των προοδευτικών γυναικείων οργανώσεων μετά την μεταπολίτευση).

Αλλά κατά οξύτερο λόγο σήμερα επιβάλλεται – και αυτό θέλουμε να τονίσουμε – για να αντιμετωπισθούν οι επικίνδυνες περιπλοκές που έχει δημιουργήσει η εφαρμογή του ισχύοντος νόμου στην ελληνική κοινωνία με αστάθμητες συνέπειες διχασμού.

Και επί τέλους ο νέος νόμος θα αποκαταστήσει το κύρος της Πολιτείας σαν μόνης αρμόδιας να θεοπίσει τον τύπο και τα όργανα που θα πιστοποιούν τη σύναψη της θεμελιακής σχέσης του γάμου αλλά και το κύρος της Εκκλησίας αφού η ιεροτελεστία δεν θα τελείται σαν απλός τύπος αλλά σαν ένα μυστήριο όπου ο καθένας θα προσέρχεται ελεύθερα όπως η βάπτισή κλπ.

Οι προβαλλόμενες «δήθεν» αντιδράσεις του κοινού θα αποδειχθούν ανύπαρχτες όταν με τη σωστή ενημέρωση και την ίδια τη πράξη όλοι θα συνειδητοποιήσουν ότι η καθιέρωση του πολιτικού γάμου – μιας διαδικασίας ενώπιον μιας αρχής – σαν υποχρεωτικού τρόπου πιστοποίησης της έννομης σχέσης του γάμου κατά κανένα τρόπο δεν θίγει, δεν αποκλείει, ή μειώνει τον θρησκευτικό γάμο, που παράλληλα θα μπορεί να συνυπάρχει με τον πολιτικό και για λόγους θρησκευτικούς αλλά και για λόγους παράδοσης του ελληνικού λαού».

Ψηφίσματα

Από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΕΕ εκδόθηκαν τα παρακάτω ψηφίσματα για την επέτειο του πολυτεχνείου και την παγκόσμια ημέρα των γυναικών για την ειρήνη:

■ «Οι Ελληνίδες Επιστήμονες της γενιάς της Αντίστασης, του Πολυτεχνείου, του σήμερα, τιμούν τη μνήμη των αγωνιστών του Πολυτεχνείου, δίνουν όλες τις δυνάμεις τους για τη διασφάλιση της δημοκρατίας, της Εθνικής Ανεξαρτησίας, της Ειρήνης.

■ Ο Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων συμμετέχει στην παγκόσμια κίνηση των φιλειρηνικών δυνάμεων. Την μέρα των γυναικών για την ειρήνη καλεί τα μέλη του να ενεργοποιηθούν για την υπεράσπιση της ειρήνης. Να θέσουν τις επιστημονικές τους γνώσεις στην υπηρεσία του αγώνα αυτού.

Σαν γυναίκες νιώθουμε αυξημένη ευθύνη για το ειρηνικό μέλλον των παιδιών' όλου του κόσμου.

Όχι πια πυρηνικά.

Απύραυλα Βαλκάνια, Απύραυλη Ευρώπη

Όχι στους εξοπλισμούς.

Ναι στην ειρηνική ανάπτυξη του Κόσμου.

ΜΝΗΜΗ

Ρίτας Μπούμη-Παπά

Τούτο το καιρό τα ελληνικά γράμματα έχασαν τη «Πασσιοναρία τους», όπως χαρακτήρισε ο Μάρκος Αυγέρης πολύ εύστοχα τη μεγάλη ποιήτρια της Αντίστασης Ρίτα Μπούμη-Παπά. Γεννήθηκε στη Σύρα το 1906 και έζησε τα παιδικά της χρόνια σε σκληρές βιοτικές συνθήκες, που δεν την εμπόδισαν ωστόσο να αναπτύξει τις πρώιμες καλλιτεχνικές της τάσεις. Το 1920 πήγε κοντά στον αδελφό της, στην Ιταλία, απ' όπου επέστρεψε το 1928, κάτοχος της ιταλικής και γαλλικής φιλολογίας και με ειδικές παιδαγωγικές σπουδές στη σχολή Μοντεσσόρι. Δημιούργησε και διηύθυνε το Βρεφοκομείο και Νηπιαγωγείο Σύρου, το τελειότερο στην Ελλάδα την εποχή εκείνη τη ποιητική της εμφάνιση έκαμε για πρώτη φορά σε ηλικία 13 ετών από τις στήλες της «Διαπλάσεως των Παιδών». Τιμήθηκε με το βραβείο της Εθνικής Αντίστασης και με έπαινο της Ακαδημίας Αθηνών, μεγάλο δε μέρος από το έργο της έχει μεταφραστεί σε ξένες γλώσσες. Με τον άντρα της το ποιητή Νίκο Παπά δούλεψαν μια μεγάλη

Ποιητική Ανθολογία – άθλος στο είδος της για την εποχή της – και στην «Ιόνιο Ανθολογία» που τυπώθηκε στη Σύρα με τη διεύθυνση και την επιμέλειά της περιελήφθηκαν οι πρώτες σελίδες από τη μετάφραση του Θουκυδίδη του Ελευθέριου Βενιζέλου. Στη Σύρα επίσης έβγαλε το φιλολογικό περιοδικό «Κυκλάδες» και δούλεψε στη τοπική εφημερίδα «Τηλέγραφος». Το καλύτερο έργο της θεωρείται η ποιητική συλλογή «Χίλια Σκοτωμένα Κορίτσια», όπου η ακονισμένη και πληγωμένη από το άγγιγμα της ζωής γυναικεία ευαισθησία βρίσκει τη σπάνια έκφρασή της. Ο πόλεμος, η κατοχή και η βιοπάλη επηρέασαν τους πνευματικούς της προσανατολισμούς και υπηρέτησε μια «ποίηση για το λαό» και έγραψε στη γλώσσα του λαού γιατί όπως έλεγε η ίδια: «μέσα της αυτή η γλώσσα μιλούσε...»

Σαν ελάχιστο φόρο τιμής στη μνήμη της δημοσιεύουμε σήμερα μικρό απόσπασμα από τη συλλογή της «Χίλια Σκοτωμένα Κορίτσια».

ΑΝ ΒΓΩ ΠΕΡΙΠΑΤΟ

Αν βγω περίπατο με τις νεκρές μου φίλες
θα πλημμυρίσει η πόλη με βουβά κορίτσια
ο αέρας με στυφή ευωδία θανάτου
τα φρούρια άσπρες σημαίες θα σηκώσουν
τα οχήματα θα σταματήσουν –
αν βγω περίπατο με τις νεκρές μου φίλες.

Αν βγω περίπατο με τις νεκρές μου φίλες,
θα δείτε χίλια κορίτσια με τρυπημένα στήθη
ακάλυπτα να σας φωνάζουν
«γιατί μας στείλατε έτσι νωρίς να κοιμηθούμε
σε τόσο χιόνι αχτένιστες κλαμένες;»
αν βγω περίπατο με τις νεκρές μου φίλες.

Αν βγω περίπατο με τις νεκρές μου φίλες
θα ιδούν κατάπληκτα τα πλήθη
πως φάλαγγα πιο ανάλαφρη δεν πάτησε τη γη
πως λιτανεία πιο ιερή δεν έχει παρελάσει
ανάσταση πιο ένδοξη και ματωμένη
αν βγω περίπατο με τις νεκρές μου φίλες.

Αν βγω περίπατο με τις νεκρές μου φίλες
γαμήλιο άνθος θα υψωθεί η πανσέληνος να τις
(στολίσει)
μέσα στα κούφια μάτια τους θα κλαίνε ορχήστρες
οι μπούκλες τους, οι επίδεσμοι, θα κυματίζουν
ω τότε, πολλοί από τύψη θα πεθάνουν –
αν βγω περίπατο με τις νεκρές μου φίλες.

ΑΠΟΨΕΙΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ 1414/84

Προβληματισμός σχετικά με τον Ν. 1414/84 για την «Εφαρμογή της αρχής της ισότητας των φύλων στις εργασιακές σχέσεις και άλλες διατάξεις»

Χρυσάνθη Παπαρηγορίου
Δικηγόρος

Οι σκέψεις που θα ακολουθήσουν δεν στοχεύουν στο να εκφράσουν ολοκληρωμένες απόψεις για το ποιά κατά τη γνώμη μου είναι το περιεχόμενο της ισοτιμίας των δύο φύλων, ούτε στο πώς συνολικά θα πρέπει να λυθεί το καιρίο και πολυσύνθετο αυτό ζήτημα.

Η προσπάθεια που καταβλήθηκε περιορίζεται, από νομική άποψη, και μέσα στα πλαίσια που ο ίδιος ο Νομοθέτης επέλεξε να κινηθεί (βλ. εισηγητική έκθεση Νόμου), στον εντοπισμό ορισμένων σημαντικών ζητημάτων άνισης αντιμετώπισης, βλαπτικής ρύθμισης σε βάρος κύρια των γυναικών, κλπ. και σημείων που αφήνουν περιθώρια για παρερμηνείες ή συγχύσεις, που ξεκινούν από ασαφείς διατυπώσεις ή κενά.

Η ίδια η Εισηγητική Έκθεση, σε σχέση με το πού κύρια στοχεύει με το Νόμο αυτό, γράφει στην παρ. 3: «...Η κυβέρνηση έχοντας υπόψη το ισχύον σήμερα νομικό καθεστώς επιδιώκει κυρίως δύο πρωταρχικούς στόχους με το Νομοσχέδιο αυτό: α) Να δώσει συγκεκριμένο περιεχόμενο στη συνταγματική επιταγή για ισότητα μεταξύ των δύο φύλων στο χώρο των εργασιακών σχέσεων, παρέχοντας τα απαραίτητα μέτρα σεων, παρέχοντας τα απαραίτητα μέσα για την υλοποίηση της επιταγής αυτής και β) Να καλύψει την υποχρέωση για προσαρμογή της νομοθεσίας μας προς το περιεχόμενο των... σχετικών με το ζήτημα αυτό οδηγιών της ΕΟΚ»

Στα πλαίσια μιας τέτοιας προσπάθειας - που δεν έχει πρόθεση να αγνοήσει τις θετικές διατάξεις του Νόμου, όπως το άρθρο 2 για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την επαγγελματική κατάρτιση, το άρθρο 3 για την πρόσβαση και την απασχόληση, το άρθρο 6 για απαγόρευση καταγγελίας με βάση το φύλο ή όταν γίνεται σαν καστικής ή άλλης ενέργειας του εργαζόμενου με σκοπό την ισότητα των φύλων, το άρθρο 7 για πληροφόρηση των εργαζομένων κλπ - σημειώνω τα εξής:

1) Με το άρθρο 1 στο οποίο ορίζεται ότι «οι διατάξεις του νόμου αυτού εφαρμόζονται στους εργαζόμενους με σχέση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου και σε όσους ασκούν ελευθέρια επαγγέλματα» δημιουργείται **άνιση αντιμετώπιση** σε σχέση με τους εργαζόμενους στο Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ κλπ.,

2) Με το άρθρο 4 §§ 1 και 3 **δίνονται περιθώρια για άνισες ρυθμίσεις και αυθαιρεσίες**, αφού η ίση αμοιβή αναφέρεται σε **ίσης αξίας εργασία**, χωρίς να καθορίζεται ποιός και πως θα κάνει την τέτοια εκτίμηση.

3) Με τις §§ 4 και 5 του ίδιου άρθρου 4 που ορίζουν ότι «δικαιούχος των επιδομάτων γάμου είναι η οικογένεια και των επιδομάτων παιδιών τα παιδιά. Τα επιδόματα γάμου και παιδιών που

Η ρύθμιση των οικογενειακών επιδομάτων σύμφωνα με το ν. 1414/84

Ιρις Αυδή-Καλκάνη
Δικηγόρος

Η προσαρμογή της εργατικής νομοθεσίας στη συνταγματική επιταγή της ισότητας των φύλων δεν είχε την τύχη του οικογενειακού δικαίου, που τροποποιήθηκε σχεδόν ταυτόχρονα με τη λήξη της προθεσμίας προσαρμογής που τάσσει το Σύνταγμα.

Ο ν. 1414/84 που αφορά την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των φύλων στις εργασιακές σχέσεις, ψηφίστηκε με μεγάλη αργοπορία, που όμως δεν έγινε αισθητή, αφού η ισότητα στις αμοιβές είχε ήδη θεσπισθεί και τα άλλα θέματα του εργατικού δικαίου που έχουν σχέση με την ισότητα, όπως ο προσδιορισμός της ίσης αξίας της εργα-

σίας, οι διακρίσεις φύλου στην πρόσληψη κλπ., θεωρούνται συχνά από τις ίδιες τις εργαζόμενες είτε σαν αυτονόητες ή αναπόφευκτες διακρίσεις, είτε σαν πολυτελείς διεκδικήσεις, με αποτέλεσμα η προσφυγή στη δικαιοσύνη να αποφεύγεται κυρίως από το φόβο της απόλυσης. Φόβο δικαιολογημένο, σε μια εποχή μεγάλης ανεργίας, ιδιαίτερα για τις γυναίκες.

Η χρησιμότητα συνεπώς του ν. 1414/84 θα ήταν κυρίως η αποσαφήνιση και ο καθαρός προσδιορισμός ορισμένων ζητημάτων, αλλά και η θέσπιση των ιδιαίτερων εκείνων μέτρων που θα έκαναν την ισότητα στην εργασία πραγματικότητα, χωρίς να είναι απαραίτητη η άμεση διεκδίκηση από την πλευρά των εργαζομένων. Ακριβώς όμως στο πεδίο αυτό ο ν. 1414/84 αποδείχτηκε εντελώς ατελής.

Ένα από τα σημαντικότερα θέματα που ρυθμίζει ο νόμος, είναι η χορήγηση των οικογενειακών επιδομάτων. Ήδη πριν από τη θέσπισή του τα Δικαστήρια είχαν κρίνει ότι τα επιδόματα αυτά, σαν μέρος της αμοιβής των εργαζομένων, έπρεπε να χορηγούνται ακέραια σε κάθε εργαζόμενο, ανεξάρτητα από φύλο και με τις ίδιες πάντα προϋποθέσεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 § 5 του ν. 1414/84, «τα επιδόματα γάμου και παιδιών που καθιερώνονται για πρώτη φορά ή επαναρυθμίζονται, χορηγούνται στο εξής στο ακέραιο σε κάθε εργαζόμενο σύζυγο ή γονέα, ανεξαρτήτως φύλου». Σύμφωνα όμως με το άρθρο 13 του ίδιου νόμου «Αν και οι δύο σύζυγοι ή γονείς εργάζονται, τα επιδόματα γάμου και παιδιών, που προβλέπονται κατά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού, καταβάλλονται σε εκείνον που υποδεικνύεται με κοινή δήλωσή τους προς τον εργοδότη που επιλέγουν.

«Αν οι σύζυγοι ή γονείς δεν συμφώ-

νούν ή αδυνατούν να υποβάλλουν την παραπάνω κοινή δήλωση, ο κάθε εργοδότης καταβάλλει το 50% του προβλεπόμενου επιδόματος γάμου ή παιδιών στο σύζυγο ή γονέα που απασχολεί...».

Σύμφωνα δηλαδή με την πιο πάνω ρύθμιση, τα οικογενειακά επιδόματα εξακολουθούν να μη χορηγούνται ακέραια σε κάθε εργαζόμενο, αλλά οι σύζυγοι μοιράζονται πια – για λόγους ισότητας – το οικογενειακό επίδομα του νεός. **Μόνο αν το οικογενειακό επίδομα καθιερωθεί για πρώτη φορά ή επαναρυθμιστεί, θα χορηγείται ακέραιο σε κάθε εργαζόμενο ανεξάρτητα από φύλο και χωρίς καμιά παραπέρα προϋπόθεση.** Η έκφραση του νόμου, αλλά και οι πολλές περιπτώσεις που αναφέρονται σχετικά με τα οικογενειακά επιδόματα, δημιουργούν από πρώτη ματιά μια ασάφεια και είναι περίπλοκα για κάθε έναν που δεν είναι ειδικός. Έτσι, στις διαπραγματεύσεις για την υπογραφή των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, με τις οποίες ρυθμίζονται όπως είναι γνωστό τα οικογενειακά επιδόματα, οι εκπρόσωποι των εργαζομένων, μη έχοντας σαφή αντίληψη του θέματος, δύσκολα μπορούν να τα διεκδικήσουν σωστά.

Αποτέλεσμα βέβαια της ρύθμισης αυτής είναι να περιοριστούν στο ελάχιστο οι δικαιούχοι ακέραιων οικογενειακών επιδομάτων, αφού όπως είναι γνωστό, πολύ λίγες είναι οι περιπτώσεις εργαζομένων συζύγων με τρία παιδιά ή εργαζομένων ανεξαρτήτως φύλου με σύζυγο συνταξιούχο. Η παράνομη όμως αυτή διάταξη της Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία για τις γυναίκες, αφού σαν γενικός όρος έχει εφαρμογή σε όλους τους εργαζόμενους, με την προϋπόθεση όμως ότι είναι ευνοϊκότερος από τυχόν αντίθετους όρους των επί μέρους ρυθμίσεων, όπως

είναι οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας, οι διαιτητικές αποφάσεις κλπ. Πραγματικά, όπως είναι γνωστό, στις μέχρι τώρα συλλογικές συμβάσεις εργασίας κλπ. για τον άνδρα εργαζόμενο ισχυαν ευνοϊκότερες ρυθμίσεις σχετικά με τα οικογενειακά επιδόματα, αφού έπαιρνε το οικογενειακό επίδομα ακέραιο, χωρίς καμιά πιο πέρα προϋπόθεση. Συνεπώς πρέπει οι ευνοϊκότερες αυτές ρυθμίσεις να υπερισχύσουν. Μόνο γι αυτόν, ενώ για τις γυναίκες θα πρέπει να εφαρμοστεί η παράνομη διάταξη της Ε.Γ.Σ.Σ.Ε.

Μ' αυτή λοιπόν όλη την κατασκευή φτάσαμε εκεί απ' όπου είχαμε ξεκινήσει. Εφαρμόζεται δηλαδή πια, στις πρόσφατες συλλογικές συμβάσεις εργασίας, σχετικά με τα οικογενειακά επιδόματα, μια ρύθμιση που περιέχει άμεσες διακρίσεις κατά των γυναικών. Είναι δηλαδή κατάφωρα παράνομη και αντισυνταγματική.

Η ισότητα των φύλων στην εργασία είναι δύσκολο να εφαρμοστεί στην πράξη, αφού η διατήρηση των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών στον τομέα αυτό, μεταφράζεται πάντοτε σε καθαρό κέρδος υπέρ των εργοδοτών. Όμως ~~όμως~~ οι διακρίσεις μεταξύ των πολιτών διατηρούνται ή θεσμοθετούνται και με νομοθετικές πράξεις, τότε πρόκειται για λανθασμένη κοινωνική πολιτική σε βάρος του μισού πληθυσμού της χώρας, των γυναικών.

Ο ν. 1414/84 πρέπει συνεπώς να ερμηνευτεί και να εφαρμοστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε κάθε διάκριση κατά των γυναικών, στον τομέα της εργασίας και στα θέματα που αυτός ρυθμίζει, να καταργηθεί. Αλλιώς πρόκειται για νομοθέτημα που πρέπει το ταχύτερο να τροποποιηθεί, ώστε να εναρμονιστεί με τη συνταγματική επιταγή της ισότητας των φύλων.

ΓΟΝΙΚΗ ΑΔΕΙΑ και ΑΔΕΙΑ ΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

Ντίνιας Καούσια, δικηγόρου

Στις χώρες της ΕΟΚ γεννιούνται πάνω από 3.000.000 παιδιά κάθε χρόνο και η υποδοχή τους στη κοινωνία αποτελεί σημαντικό πρόβλημα. Η Συμβουλευτική Επιτροπή ίσων ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών της Κοινότητας μετά από σχετική έρευνα της συμπεραίνει ότι η Ευρώπη ακόμη λειτουργεί σύμφωνα με παραδοσιακά πρότυπα και ότι «το καθεστώς» της μητέρας αποτελεί συχνά τροχοπέδη στην εργασία και την προαγωγή των γυναικών, ενώ το καθεστώς του πατέρα ευνοεί τον εργαζόμενο. Επισημαίνεται, λοιπόν, η ανάγκη εξισορρόπησης των ευκαιριών και δυνα-

τοτήτων που παρέχονται στα δύο φύλα και γι' αυτό η Ευρωπαϊκή επιτροπή υιοθέτησε πρόταση οδηγίας για γονική άδεια και άδειας για οικογενειακούς λόγους που θα χορηγείται και στους 2 γονείς. Η οδηγία της Κοινότητας προβλέπει τη διατήρηση των κοινωνικών δικαιωμάτων και την εγγύηση της απασχόλησης, αλλά τα κράτη-μέλη είναι ελεύθερα να αποφασίσουν αν θα χορηγήσουν τις άδειες μετά ή άνευ αποδοχών. Πάντως η επιτροπή διευκρινίζει ότι η χορήγηση αυτών των αδειών θα επιβαρύνει το Δημόσιο Ταμείο και όχι τους εργοδότες!

Στην Ελλάδα έχει προταθεί για επικύρωση η 156 ΔΣΕ με τίτλο: «Για την ισότητα ευκαιριών και μεταχείρισης των εργαζομένων των δύο φύλων: εργαζόμενοι με οικογενειακές υποχρεώσεις» που προβλέπει τη χορήγηση γονικής άδειας σε ΟΛΟΥΣ τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας και σε ΟΛΕΣ τις κατηγορίες εργαζομένων.

Ο νόμος, όμως, που ψηφίστηκε πριν από λίγο καιρό και που ρυθμίζει τις προϋποθέσεις χορήγησης προσωποπαγούς και αμεταβίβαστης γονικής άδειας 3 μηνών για την ανατροφή κάθε παιδιού μέχρι 2 1/2 ετών και άδειας για οικογενειακούς λόγους 6-10 ημερών ετήσια με σκοπό τη βοήθεια των ανίκανων μελών της οικογένειας, αγνόησε τις πραγματικά ευνοϊκές διατάξεις της διεθνούς σύμβασης και ακολούθησε την Οδηγία της Κοινότητας. Για άλλη μια φορά η ισότητα αντιμετωπίζεται σαν ζήτημα επιβολής μεν θεσμικών μέτρων, αλλά χωρίς καμιά οικονομική επιβάρυνση για το κοινωνικό σύνολο και χωρίς τη πρόνοια για έργα υποδομής που θα συντελέσουν στη ρεαλιστική εφαρμογή αυτών των μέτρων. Παράλληλα, από το πνεύμα του νόμου απουσιάζει η αντίληψη της μητρότητας σαν κοινωνικού λειτουργήματος, θεσμικός νόσος αναγνωρισμένος με την 103 ΔΣΕ, που επίσης η Ελλάδα έχει επικυρώσει.

Πιό συγκεκριμένα:

Ενώ η 156 ΔΣ δίνει τη κατεύθυνση για σφαιρική αντιμετώπιση του θέματος ο νόμος εξαιρεί από την εφαρμογή το Δημόσιο, τη Τοπική Αυτοδιοίκηση, τα ΝΠΔΔ και τις ναυτικές εργασίες! Πώς όμως είναι δυνατόν να επιτευχθεί συνειδητοποίηση της ισότητας όταν πρώτο το δημόσιο εξαιρείται από την εφαρμογή τέτοιων μέτρων; Στο κάτω-κάτω το δημόσιο είναι το πιό πρόσφορο πεδίο εφαρμογής κοινωνικής πολιτικής. Αλλά και στις κατηγορίες εργαζομένων που θα ισχύσει ο νόμος θέτει ένα πολύ οδυνηρό όρο, που καθιστά τις άδειες αυτές «όνειρο», αφού όχι μόνο δεν θα πληρώνονται, αλλά υποχρεώνεται ο ερ-

γαζόμενος να καλύπτει μόνος του τόσο τις εργατικές όσο και τις εργοδοτικές εισφορές! Είναι, όμως, δυνατόν εργαζόμενοι, που δεν έχουν άλλους πόρους, να αξιοποιήσουν την ευκαιρία που τους δίνεται; Εξ άλλου, πως προωθείται η ισότητα, αφού πάλι τα βάρη στη γυναίκα πέφτουν, μια και είναι γνωστό ότι εκείνη ευκολότερα θα στερηθεί το συνήθως μικρότερο μισθό της και θα καλύψει τα μικρότερα ασφάλιστρα;

Ένας άλλος περιοριστικός όρος για τη χορήγηση της γονικής άδειας είναι αυτός που απαιτεί ενός χρόνου απασχόληση στον ίδιο εργοδότη, που μάλιστα πρέπει να απασχολεί πάνω από 100 άτομα και από αυτά μόνο ποσοστό 8% των εργαζομένων μπορεί να την πάρει. Όμως, η παραμονή του εργαζόμενου στον ίδιο εργοδότη για όσο χρόνο θέλει είναι ζήτημα δικής του μόνο επιλογής;

Ο νόμος προβλέπει τη δημιουργία βρεφονηπιακών σταθμών από τις βιομηχανίες κατά την ανέγερση νέων κτιριακών εγκαταστάσεων. Η υποχρέωσή τους, όμως, εξαντλείται στην εξεύρεση και εξασφάλιση του κατάλληλου χώρου. Καμιά πρόβλεψη δεν υπάρχει για τον τρόπο λειτουργίας και επάνδρωσής τους και καμιά πρόβλεψη για την περίπτωση επέκτασης των βιομηχανικών εγκαταστάσεων ενοικίασης και αναδιάταξής τους. Αλλά γιατί προβλέπεται από το νόμο η υποχρέωση αυτή μόνο για τη βιομηχανία; άλλου είδους επιχειρήσεις όπως μεγάλα καταστήματα, τράπεζες απαλλάσσονται από αυτή την υποχρέωση;

Επισημαίνεται ότι ο νόμος με αφορμή τη παροχή γονικής άδειας για τη διεύκλυνση των εργαζομένων γονιών **κατοχυρώνει νομοθετικά και καθιερώνει τη μερική απασχόληση** με αντίστοιχη περικοπή αμοιβής. Το μέτρο της μερικής απασχόλησης είναι από πολλές πλευρές απαράδεκτο κυρίως όμως αντιστρατεύεται την απόλυτη της ανισότητας, αφού αρχικά η γυναίκα με το βάρος των ποικίλων υποχρεώσεών της

αναγκάζεται να κάνει χρήση αυτού του μέτρου και στη συνέχεια καθλώνεται σε επαγγελματική στασιμότητα. Παράλληλα, αναγνωρίζεται το δικαίωμα του εργαζόμενου να επανέλθει στο καθεστώς της πλήρους απασχόλησης στη συνέχεια όμως με τη διατύπωση του νόμου ότι αυτό θα γίνεται μόνο «αν υπάρχει κενή θέση», καθόλου δεν εξασφαλίζεται αυτή η δυνατότητα.

Τέλος, ο νόμος στην περίπτωση παραβάσεων επιβάλλει χρηματικές ποινές που είναι μικρές και οι οποίες, αν ήταν μεγαλύτερες, θα μπορούσαν ίσως και αποτελεσματικές να αποβούν και να αποτελέσουν τη βάση για τη δημιουργία φορέα ή ειδικού ταμείου που θα συμπεριλαμβάνεται στα ασφαλιστικά ταμεία, για να καλυφθούν τα έξοδα των γονικών αδειών με τη σταδιακή σε απώτερο χρόνο συμπαράσταση και άλλων πόρων από τα δημόσια έσοδα, φυσικά.

Η εξίσωση των δύο φύλων συμβάλλει αναμφισβήτητα στη προσωπική και κοινωνική πρόοδο και τα μέτρα που θεσμοθέτησε ο νόμος – αν και περιορισμένα – σίγουρα προωθούν τη κατάκτησή της. Τονίζουμε όμως ότι και η αρχή έπρεπε να γίνεται πιο ολοκληρωμένα.

Τα μέτρα δηλαδή έπρεπε να αφορούν το σύνολο των εργαζομένων, ώστε να μη δημιουργούνται διαφοροποιήσεις και αψυχολόγητες διακρίσεις: **κυρίως όμως επιβάλλεται τα βάρη από την εφαρμογή μέτρων κοινωνικής πολιτικής να τα επωμίζονται όλοι οι φορείς, είτε κρατικός τομέας λέγεται είτε ιδιωτικός** και όχι μόνο τα βαλάντια των εργαζομένων. Γιατί, βέβαια, αν λάβουμε υπ όψη μας το παράδειγμα και άλλων ευρωπαϊκών χωρών όπως της Σουηδίας όπου και πληρώνεται η άδεια και υπάρχει πληθώρα παιδικών σταθμών, ισχύει δε ο νόμος από 10ετίας, μόνο όμως το 13% των ανδρών την έχει χρησιμοποιήσει, βλέπουμε ότι η αλλαγή νοοτροπίας και θεσμών δεν πορεύεται στη καλή θέληση του κάθε πολίτη, αλλά απαιτεί σημαντική κοινωνική βοήθεια.

Ε.Ο.Κ.

και Κοινωνική Ασφάλιση της Ελληνίδας

Κατίνας Καραμάνου,
Δικηγόρου

Στις αρχικές διαπραγματεύσεις για την κατάρτιση της συνθήκης της ΕΟΚ έγινε συζήτηση για **κοινωνική εναρμόνιση των κρατών-μελών** (π.χ. εναρμόνιση μισθών, ασφαλ. παροχών κ.λ.π.). Στην Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη στις Βρυξέλες (1962) η κοινωνική εναρμόνιση περιορίστηκε μόνο **σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης** γιατί θεωρήθηκε αδύνατο το πρώτο για λόγους οικονομικούς των κρατών-μελών. Και ενώ έγινε συζήτηση ότι στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης αυτή θα απέβλεπε στο να βελτιώσει τις διάφορες νομοθεσίες των κρατών και να τις εναρμονίσει με τις τελειότερες με σκοπό να βελτιώσει τη θέση των εργαζομένων, όσο αφορά τις κοινωνικές παροχές τελικά περιορίστηκε μόνο σ' εκείνες τις διατάξεις που θα εμπόδιζαν τον πραγματικό σκοπό της λειτουργίας της ΕΟΚ και που **θα έφερναν δυσκολίες στον ελεύθερο ανταγωνισμό μεταξύ των κρατών. Εναρμόνιση λοιπόν όχι για κοινωνικοπολιτικούς, αλλά για καθαρά οικονομικούς λόγους.**

Στο άρθρο 117 της Συνθήκης της ΕΟΚ αναφέρεται ότι σκοπός της είναι η βελτίωση των όρων ζωής και εργασίας των εργαζομένων που θα επιτρέψει την προοδευτική εξίσωσή τους.

Δεν προβλέπεται όμως ούτε υποχρέωση των Κρατών για συμμόρφωση, ούτε εξουσιοδοτούνται τα όργανα της ΕΟΚ για την πραγματοποίηση αυτού του σκοπού.

Έτσι στην πράξη επικράτησε να βγαί-

νουν οδηγίες για θέματα που εκριναν ότι έπρεπε να εναρμονισθούν για να μη **διαταράσσεται** ο ελεύθερος ανταγωνισμός και το κόστος παραγωγής των προϊόντων (όπως π.χ. για τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, που θα δούμε παρακάτω) ή για θέματα, για τα οποία δεχόταν κάποια πίεση από κοινωνικές ομάδες και εφόσον ήταν ανώδυνα και δεν ενοχλούσαν το σκοπό τους.

Στα πλαίσια αυτού του γενικότερου σκοπού έχουν εκδοθεί τρεις οδηγίες, ή προτάσεις, για την ισότητα ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης.

1) Η υπ' αριθ. 79/7 της 19-12-78 οδηγία «περί ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης» η οποία καθιερώνει την ισότητα στους κινδύνους της ασθένειας, αναπηρίας, γήρατος και εργατικού ατυχήματος, που σημαίνει, ότι θα πρέπει να έχουν τις ίδιες παροχές άνδρες και γυναίκες για τις περιπτώσεις αυτές.

2) Η οδηγία «περί ισότητας στα επαγγελματικά συστήματα». Το επαγγελματικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, είναι ένα σύστημα που στηρίζεται κύρια σε συλλογικές συμβάσεις μεταξύ εκπροσώπων εργαζομένων και εργοδοτών ή ρυθμίζεται μονομερώς από τον εργοδότη. Το σύστημα αυτό μοιάζει με την ασφάλιση σε ιδιωτική ασφαλιστική εταιρεία και σε καμιά περίπτωση δε θεωρείται η ασφάλιση σαν κοινωνική.

3) Τέλος το σχέδιο οδηγίας για «ισότητα στα ανεξάρτητα επαγγέλματα» έχει σαν σκοπό να φέρει την ισότητα, όσο αφορά την κοινωνική ασφάλιση στα ε-

λεύθερα επαγγέλματα (εμπόριο, βιοτεχνία, γεωργία) και ειδικότερα να προστατέψει κύρια τις γυναίκες που βοηθούν τον άνδρα στην επιχείρησή του («συμβοηθούντα πρόσωπα») και παραμένουν ανασφάλιστες.

Η πρώτη οδηγία, αν εφαρμοστεί, δεν θα προσφέρει στη χώρα μας παρά ελάχιστα (όπως π.χ. στο θέμα της δημοσίου υπαλλήλου, που δεν μπορούσε να ασφαλίσει το παιδί της, πράγμα που ήδη έχει λυθεί με το Πρ. Δ. 1362/81).

Στις άλλες περιπτώσεις υπάρχει τυπικά ισότητα στους νόμους και δεν υπάρχουν διακρίσεις στις παροχές για τους κινδύνους στους οποίους περιορίζεται η οδηγία. Αφήνει απέξω όμως η οδηγία προβλήματα κοινά για όλες τις χώρες-μέλη, τα οποία δημιουργούν τις έμμεσες ανισότητες όπως:

Στις χώρες που υπάρχει το ανταποδοτικό σύστημα, όπως σε μας (δηλ. ασφαλιζεται μόνον αν εργάζεται και έχει παροχές ανάλογα με το χρόνο εργασίας και το ύψος του μισθού), οι γυναίκες βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, λόγω της μικρής συμμετοχής στον ενεργό πληθυσμό, της εργασίας με διακοπές για την ανατροφή των παιδιών, της μερικής απασχόλησης, της μικρότερης αμοιβής, του ανειδίκευτου και κύρια της εργασίας με το κομμάτι (FACON), που τα τελευταία χρόνια παίρνει μεγάλη έκταση στις χώρες της ΕΟΚ.

Επίσης αφήνει απέξω τα θέματα μητρότητας και δεν καθιερώνει ένα ελάχιστο όριο προστασίας της, ούτε εξισώνει τις γυναίκες-μητέρες μεταξύ τους, αφού είναι γνωστό ότι σ' όλες τις χώρες της ΕΟΚ υπάρχουν «προνομιού-

χες» και μη μητέρες. Όπως π.χ. σε μας, αν συγκρίνουμε τη μητέρα δημόσιο υπάλληλο με την βιοτέχνη, που είναι ασφαλισμένη στο ΤΕΒΕ και παίρνει μόνο ένα χρηματικό ποσό, που δεν καλύπτει ούτε τα έξοδα του Νοσοκομείου.

Τα θέματα αυτά που δημιουργούν τα μεγαλύτερα προβλήματα στην κοινωνική ασφάλιση της γυναίκας απασχόλησαν και το Συνέδριο του Ο.Ο.Σ.Α. που έγινε το Σεπτέμβριο του 1983 και στο οποίο παραβρέθηκε εκπρόσωπος της ΕΟΚ. Παρόλα αυτά καμμία λύση δε δόθηκε, ούτε προβλέπεται να δοθεί.

Η δεύτερη οδηγία για την ισότητα στα επαγγελματικά συστήματα δεν έχει για τη χώρα μας καμμία πρακτική σημασία, γιατί δεν υπάρχουν εδώ τέτοια συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ούτε υπάρχει η δυνατότητα, προς το παρόν, να γίνουν γιατί απαιτούν μεγάλη συνκέντρωση κεφαλαίου και υι μόνο στις προηγμένες χώρες, εκεί που το μεγάλο κεφάλαιο επέβαλε λύσεις προς όφελός του.

Το χειρότερο όμως είναι ότι η ΕΟΚ προσπαθεί να περάσει το σύστημα αυτό σ' όλες τις χώρες μέλη, γιατί διαφορετικά ανεβαίνει το κόστος παραγωγής για τις χώρες στις οποίες υπάρχουν αυτά και διαταράσσεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός, όπως αναφέραμε πιο πάνω. Είναι γνωστό ότι το γυναικείο κίνημα είναι τελειώς αντίθετο σ' αυτές τις ρυθμίσεις, που έχουν σα σκοπό να μετατρέψουν την κοινωνική ασφάλιση σε ιδιωτική υπόθεση των εργοδοτών και των εργαζομένων, πράγμα που υπονομεύει την κρατική ευθύνη και υποσκάπτει τα δικαιώματα των εργαζομένων.

Τέλος το σχέδιο της τρίτης οδηγίας

θα είχε κάποια πρακτική σημασία για τη χώρα μας, πλην όμως έχει παραμείνει σχέδιο από το 1981 και το κυριώτερο καμμία εγγύηση δεν υπάρχει για το ότι η Κοινότητα θα πάρει μέτρα για το θέμα αυτό και πολύ περισσότερο θα τα επιβάλλει) όπως συμβαίνει και με τις άλλες οδηγίες). Άλλωστε το θέμα των «συμβοηθούντων» προσώπων, όπως και άλλων κατηγοριών εργαζομένων και ανασφάλιστων γυναικών (με το κομμάτι, εποχιακή, παραδοσιακές, νοσοκόμες στα σπίτια κ.λ.π), είναι ένα από τα θέματα που σοβαρά απασχολούν το γυναικείο κίνημα στη χώρα μας, ανεξάρτητα με το αν και κατά πόσο θέλει η ΕΟΚ να το αντιμετωπίσει.

Από τα παραπάνω βλέπουμε, ότι δεν μπορούμε να περιμένουμε λύσεις στα προβλήματα αυτά από την ΕΟΚ και άδικα ανησυχούν όσοι πιστεύουν ότι η καθυστέρηση υιοθέτησης των οδηγιών είναι ζημιά για τις Ελληνίδες γιατί, δήθεν, όταν υιοθετηθούν η ΕΟΚ θα πάρει μέτρα για να τις επιβάλει.

Θεωρούμε επίσης πολύ επιζήμια την άποψη πως για να πάρουμε μέτρα προς όφελος των γυναικών πρέπει να περιμένουμε να μας το επιβάλουν κάποιοι άλλοι κι όχι εμείς, το λαϊκό κίνημα, το Ελληνικό Κράτος. Είναι σα ν' αναγνωρίζουμε κάποια κατωτερότητα δική μας ή ανωτερότητα κάποιων άλλων. Επικίνδυνη αντίληψη, που βοηθά στη διαίωνιση της θεωρίας της «Ψωροκόσταινας» - που κάποιοι ξένοι θα την προτιμούσαν - και υποτιμά το ίδιο το κίνημά μας και τους αγώνες του. Είναι γνωστό πως μόνο μ' αυτούς τους αγώνες μπορεί να γίνει κάτι καλό για τον τόπο μας και για τις γυναίκες. Αυτό τόχει αποδείξει η

ιστορική πείρα και δεν είναι κάποιο θεωρητικό σχήμα.

Το γυναικείο κίνημα γνωρίζει και αγωνίζεται να λύσει όλα τα προβλήματα που απασχολούν την εργαζόμενη γυναίκα όσο αφορά την κοινωνική ασφάλιση. Υπάρχει άλλωστε και συνταγματική επιταγή του άρθρου 4 για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών. Δεν μένει παρά η Πολιτεία, που έχει κάνει μέχρι σήμερα ορισμένα θετικά βήματα στον τομέα αυτό - κύρια σε νομοθετικό επίπεδο - να προχωρήσει στη λύση των προβλημάτων για να φέρει μια βαθειά και πραγματική αλλαγή στο λειψό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης της γυναίκας.

Σαν άμεσα μέτρα που πρέπει να λάβει η Πολιτεία για να ανακουφίσει και να δημιουργήσει μια σιγουριά στην εργαζόμενη γυναίκα προτείνουμε:

■ Ισότητα στην εργασία (ιση αμοιβή, ίση ειδικευση, ίσες ευκαιρίες).

■ Ουσιαστική προστασία της μητρότητας, 16 εβδομάδες άδεια τοκετού πληρωμένη 100%, πλήρη ασφάλιση κατά το διάστημα αυτό με καταβολή ασφαλιστρών από τον Ο.Α.Ε.Δ., επίδομα τοκετού που να καλύπτει όλες τις μειωτικές δαπάνες, κατάργηση των διακρίσεων σε προνομιούχες και μη μητέρες και εναρμόνιση όλων των ασφαλιστικών Οργανισμών στον τομέα αυτό.

■ Άμεση αύξηση των παιδικών σταθμών.

■ Κατάργηση όλων των διατάξεων που είναι αντίθετες στο άρθρο 4 του Συντάγματος.

■ Ασφάλιση όλων των εργαζομένων γυναικών οπουδήποτε και αν εργάζονται.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑ

**Μαρίας Σαμαρτζή, Κοινωνιολόγου,
επιστημονικού συνεργάτη Εθνικού
Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών**

Είναι γεγονός πως η ανεργία αποτελεί ένα απ' τα προβλήματα με τις σοβαρότερες και πιο μακρόχρονες οικονομικές, κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις πάνω σε άτομα και σε κοινωνικές ομάδες. Σκοπός του άρθρου δεν είναι να αναφερθούν και ν' αναπτυχθούν γι άλλη μια φορά οι επιπτώσεις αυτές, αλλά να παρατεθούν ορισμένα καινούργια στοιχεία για την κατάσταση, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί σήμερα.

Η ανεργία πάντα αντιμετωπιζόταν σαν κοινωνικό πρόβλημα. Το νέο στοιχείο που έχει προστεθεί στις μέρες μας είναι, πως η παρατεινόμενη οικονομική κρίση μας έχει οδηγήσει σε ένα πραγματικό αδιέξοδο στο θέμα της επαγγελματικής απασχόλησης απ' όπου δύσκολα θα μπορέσουμε να βγούμε. Η πληθώρα των απολύσεων, ο μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων που δηλώνουν αδυναμία να εξακολουθούν να απασχολούν το ήδη υπάρχον εργατικό δυναμικό τους, οι στατιστικές μετρήσεις, που γίνονται ολοένα και πιο απαισιόδοξες, έρχονται να επιβεβαιώσουν την ύπαρξη αυτού του αδιεξόδου.

Στον Ευρωπαϊκό χώρο οι στατιστικές μας δείχνουν πως κοινό χαρακτηριστικό στην κατάσταση απασχόλησης όλων των χωρών - μελών της ΕΟΚ είναι η ανοδική τάση της ανεργίας. Ο πίνακας που ακολουθεί δείχνει καθαρά την τάση αυτή (πηγή στοιχείων Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων - Ετήσια Οικονομική Έκθεση).

Ποσοστό ανεργίας στις χώρες της ΕΟΚ

	1961-70	1971-80	1981	1982	1983	1984*
Βέλγιο	2,2	5,8	10,7	12,6	14,4	15,3
Δανία	1,1	3,8	8,3	9,7	10,7	11,8
Οδ. Γερμανίας	0,8	2,8	4,7	6,8	8,6	8,7
Ελλάδα	5,9**	2,9**	4,1	6,1	7,8	8,7
Γαλλία	0,9	3,8	7,8	8,7	8,9	9,7
Ιρλανδία	4,5	7,4	10,2	11,7	14,6	16,6
Ιταλία	5,2	6,0	8,8	8,7	9,0	9,4
Λουξεμβούργο	0,1	0,3	1,0	1,2	1,8	2,4
Ολλανδία	0,9	3,4	7,1	12,7	15,6	17,6
Αγγλία	1,9	4,4	9,6	11,1	11,7	11,9

* Πρόβλεψη

** Από το βιβλίο του Δ. Φράγκου «Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ελλάδας»

Πριν προχωρήσουμε σ' οποιοδήποτε σχολιασμό όσον αφορά τον Ελληνικό χώρο, θάπρεπε να σημειώσουμε πως τόσο τα στοιχεία που μας παρέχει ο ΟΑΕΔ, όσο κι εκείνα της ΕΣΥΕ, είναι κατά κάποιο τρόπο αμφισβητήσιμα. Τούτο γιατί αφ' ενός δεν στους καταλόγους του ΟΑΕΔ δεν συμπεριλαμβάνονται ορισμένες μεγάλες ομάδες ανέργων, όπως π.χ. των αποφοίτων κάθε βαθμίδας εκπαίδευσης που για πρώτη φορά ζητούν δουλειά, την ανεργία που έχει λήξει ο χρόνος επιδότησής τους από τον οργανισμό, αυτών που ψάχνουν για δουλειά χωρίς νάβαι γραμμένοι στους καταλόγους του Οργανισμού, των ανέργων που δουλεύουν πριν με το κομμάτι και δεν έχουν το δικαίωμα για

επιδότηση κλπ. Εκείνο που είναι γνωστό σήμερα είναι πως μόνο το 1/4 του συνολικού αριθμού των ανέργων είναι εγγεγραμμένοι και επιδοτούνται. Αφ' ετέρου οι ορισμοί των εννοιών «εργατικό δυναμικό», «άνεργος» κλπ. στους οποίους βασίζεται η συλλογή δεδομένων από τη Στατιστική Υπηρεσία, αφήνουν ένα μεγάλο αριθμό ανέργων έξω από τους επίσημους υπολογισμούς.

Παρ' όλους τους παραπάνω περιορισμούς ορισμένες διαχρονικές συγκρίσεις βασισμένες στα στοιχεία της ΕΣΥΕ μας δίνουν σαφείς και αναμφισβήτητες ενδείξεις της υπάρχουσας αυξητικής τάσης της ανεργίας και στην Ελλάδα. Ο πίνακας που ακολουθεί το δείχνει καθαρά.

Κατανομή των ανέργων κατά φύλο για τα έτη 1971, 1981, 1982

	1971*		
	Οικον. Ενεργ. πληθυσμός	Άνεργοι	% Άνεργοι
Σύνολο χώρας	3.494.700	101.728	2,91
Ανδρες	2.329.000	67.008	2,88
Γυναίκες	1.165.100	34.720	2,98

	1981**		
	Οικον. Ενεργ. πληθυσμός	Άνεργοι	% Άνεργοι
Σύνολο χώρας	3.677.800	148.500	4,04
Ανδρες	2.505.100	81.900	3,27
Γυναίκες	1.172.700	66.700	5,69

	1982**		
	Οικον. Ενεργ. πληθυσμός	Άνεργοι	% Άνεργοι
Σύνολο χώρας	3.706.600	213.300	5,81
Ανδρες	2.540.400	121.200	4,77
Γυναίκες	1.166.200	94.100	8,07

* Στοιχεία από το βιβλίο Δ. Φράγκου

** Στοιχεία από Έρευνες εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ

Ανεργία και επιπτώσεις από την ένταξη στην ΕΟΚ

Ας δούμε τώρα σε τι οφείλεται η αυξητική τάση της γενικής ανεργίας. Θάπρεπε να πούμε, πως η ανεργία είναι προϊόν του τρόπου οργάνωσης της παραγωγής και της παρατεινόμενης οικονομικής κρίσης του δυτικού κόσμου. Ειδικά όμως για την τελευταία τριετία πιστεύεται πως η ένταξη στην ΕΟΚ

συντέλεσε ουσιαστικά στην αύξηση της ανεργίας. Αυτό επιβεβαιώνεται από στοιχεία όπως η πτώση της παραγωγής στα 3/4 των κλάδων της βιομηχανίας. Οι παραδοσιακοί κλάδοι της ελληνικής βιομηχανίας όπως κλωστούφαντουργία, ιματισμός, δέρμα περνούν οξείατη κρίση στις μέρες μας. Είναι οι κλάδοι εκείνοι που απασχολούν ένα μεγάλο μέρος του γυναικείου εργατικού και που δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό των αντι-

στοίχων μεγάλων παραγωγικών μονάδων της ΕΟΚ. Ο εκτοπισμός των ελληνικών προϊόντων των παραπάνω κλάδων, τόσο στη διεθνή, όσο και στην εγχώρια αγορά, είναι γεγονός πια και επιβεβαιώνεται από τη μείωση των εξαγωγών και την αντίστοιχη αύξηση των εισαγωγών μας. Το ποσοστό κάλυψης της εσωτερικής αγοράς από εισαγωγές αυξάνεται ολοένα και ταχύτερα θα έχει ενταθεί ακόμη περισσότερο μετά την κυβερνητική απόφαση για μείωση των δασμών εισαγωγών κλωστούφαντουργικών, δερματίνων και ειδών ένδυσης από 1.1.84.

Αυτή η τάση αύξησης των εισαγωγών από τις άκρες της ΕΟΚ, συνοδεύεται από την τάση μείωσης της βιομηχανικής δραστηριότητας της χώρας μας, γεγονός που οδηγεί σε κρίση απασχόλησης και επόμενα σε αύξηση της ανεργίας, ιδιαίτερα ανάμεσα στις γυναίκες. Σ' αυτό, συντελεί τόσο η διαρροή κεφαλαίου στο εξωτερικό, όσο και οι περιορισμοί για εθνικό προγραμματισμό μέσα απ' τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για χρηματοδότηση ή δανειοδότηση από την ΕΟΚ (π.χ. η απαγόρευση χρηματοδότησης ωρισμένων κλάδων μεταξύ των οποίων και παραδοσιακοί).

Γυναίκα και ανεργία

Αν εξετάσουμε τα δεδομένα της ΕΣΥΕ (έρευνες εργατικού δυναμικού) ειδικά για ότι αφορά το γυναικείο εργατικό δυναμικό, προκύπτουν δύο νέα στοιχεία. Το πρώτο είναι πως η **γυναικεία ανεργία πλησιάζει ή κι ακόμα ξεπερνά το διπλάσιο του ποσοστού της ανδρικής σ' όλες τις περιοχές της χώρας ανεξάρτητα από το βαθμό της αστικότητάς τους**. Το δεύτερο είναι, πως στη πλειοψηφία των περιοχών της χώρας η **γυναικεία ανεργία αυξάνει με πιο γρήγορο ρυθμό απ' ότι η αντίστοιχη ανδρική**.

Το ερώτημα λοιπόν που μπαίνει είναι: γιατί οι επιπτώσεις της κρίσης απασχόλησης είναι εντονότερες για το γυναικείο εργατικό δυναμικό εφ' όσον τα δύο φύλα κινούνται στην ίδια αγορά εργασίας; Κατ' αρχάς, εφ' όσον οι παραδοσιακοί κλάδοι της βιομηχανίας μας που απασχολούν μεγάλο ποσοστό του γυναικείου εργατικού δυναμικού εξακθλουθούν να δέχονται τις δυσμενείς επιπτώσεις της ένταξης στην ΕΟΚ θα αυξάνει και η γυναικεία ανεργία. Οι απασχολούμενοι στην κλωστούφαντουργία μειώθηκαν από 60.000 σε 40.000, στον ιματισμό και στα πλεκτά από 70.000 στις 50.000 ενώ στον κλάδο του δέρματος υπάρχουν 10.000 άνεργοι.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

μια ζωντανή παρουσία στον αγώνα για την ισοτιμία

Μαριάννας Παπουτσοπούλου,
εκπαιδευτικού, μέλους Δ.Σ. του ΣΕΕ

Όσες ζούμε τον καθημερινό αγώνα της τάξης, την καθημερινή ευθύνη της σχολικής διαπαιδαγωγικής συνειδητοποιούμε αργά ή γρήγορα την ανάγκη – την τόσο επείγουσα – να δώσουμε όλες τις δυνάμεις μας, χωρίς τσιγουνιές και συμβιβασμούς, για να σταθούμε στο πλευρό των νέων ανθρώπων παίζοντας σωστά το ρόλο μας.

Να φέρουμε τη ζωή μέσα στο σχολείο, να κάνουμε το σχολείο πραγματικό εφόδιο, ιδεολογικό, γνωστικό, ηθικό, δημιουργικό, για τη ζωή των παιδιών.

Είναι χιλιάδες οι γυναίκες εκπαιδευτικοί, το μεγαλύτερο μέρος του εκπαιδευτικού κόσμου. Γιαυτό κι η συμβολή τους μπορεί να είναι καθοριστική στην εξέλιξη των εκπαιδευτικών πραγμάτων.

Μια πλούσια παράδοση όπου λάμπουν Γυναίκες σαν τη Ρόζα Ιμβριώτη και την Έλλη Αλεξίου, δασκάλες της θεωρίας και του αγώνα, της ευαισθησίας, της βαθιάς αγάπης στο παιδί, της ενσάρκωμένης ισοτιμίας μέσα στην πάλη για παιδεία και λευτεριά, βαραίνει στη σκέψη, στα χαρτιά και στην καθημερινή πρακτική μας.

Οι δυνατότητες της γυναίκας εκπαιδευτικού είναι πολλαπλές. Απευθύνεται σ' όλα τα παιδιά και με ιδιαίτερη ευαισθησία στα κορίτσια. Βρίσκεται στην καρδιά των εκπαιδευτικών εξελίξεων. Βρίσκεται πλάι στο γονιό και τον καταλαβαίνει σαν μάνα και σαν εργαζόμενη. Βρίσκεται μέσα στον κοινό αγώνα για τα δικαιώματά της σαν εργαζόμενη.

Για να πάρουν αυτές οι δυνατότητες το δρόμο της αξιοποίησής τους στη ζωή πρώτα απ' όλα αγωνίζεται για τη δικιά της ισοτιμία. Τι κι αν έχει το ίδιο πτυχίο, πρέπει να περάσει τις συμπληγάδες της ανισότητας για να μπορέσει να σηκώσει τη βαριά ευθύνη του παιδα-

γωγού. Γιατί αν και από αυτήν περιμένουν τόσα, σ' αυτήν δεν δίνονται οι δυνατότητες ούτε του ελεύθερου χρόνου, ούτε της ουσιαστικής φροντίδας του παιδιού της. Απ' όλες τις υπαλλήλους του δημόσιου είναι οι μόνες που έχουν στερηθεί κι αυτή την άδεια θηλασμού. Πόσες εκπαιδευτικοί δεν παραδέρνουν σήμερα ανάμεσα στα πρωινά-απογευματινά ωράρια, την αγωνία να πληρώσουν άνθρωπο ή δίδακτρα για το παιδί τους, την αγωνία να συνδυάσουν τις σπιτικές δουλειές με την απόλυτη ανάγκη για αυτομόρφωση και προετοιμασία της διδακτικής δουλειάς. Πόσες μπορούν με τις ελάχιστες αποδοχές τους να διατηρήσουν μια ενημερωμένη επιστημονική και παιδαγωγική βιβλιοθήκη. Κι ακόμη πόσες από τις άξιες συναδέλφους φτάνουν μέχρι τις θέσεις του συμβούλου, μέχρι το ΚΕΜΕ, μέχρι το γράψιμο βιβλίου;

Το βάθαιμα της οικονομικής κρίσης τα νέα κοινωνικά προβλήματα και η πολιτιστική κρίση έχουν αντανάκλασει στη δουλειά και τη ζωή της.

Πρέπει να περάσει τα χρόνια της αδιουσιότητας, έξι και δέκα καμιά φορά, χωρίς να ξεκοπεί απ' τη δουλειά της. Πρέπει ν' αντιστέκεται καθημερινά όπως καθένας στην πλημμύρα των προτάσεων για προσωπικές λύσεις για φυγή απ' την πραγματικότητα. Ν' αντιστέκεται στην «επίθεση» την ιδεολογική των πολυεθνικών περιοδικών με το εξευτελιστικό για κάθε ανθρώπινη αξία περιεχόμενο, στο «βομβαρδισμό» της υποκουλτούρας από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Πρέπει όπως κι όλοι οι εκπαιδευτικοί να φτιάξει «οδοφράγματα» στους καινούργιους αυτούς ιδεολογικούς εχθρούς που θέλουν τον άνθρωπο απομονωμένο καταναλωτή, απογοητευμένο θεατή, ουδέτερο αντικείμενο για εκμετάλλευση.

Η επίδραση των «συνταγών ευτυχίας» των μεγάλων πολυεθνικών εταιριών στα ίδια τα παιδιά, στο ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ της δουλειάς της είναι καταλυτική. Και στα κορίτσια ακόμα χειρότερα. Η δασκάλα βρίσκεται ανάμεσα σε δυο κόσμους που αντιπαλεύουν. Εκείνον του μαθητικού δημοκρατικού κινήματος που πλάθει, δημιουργεί, αγωνίζεται και ζει, και τον άλλο των παιδιών που εγκλωβίζονται στις ύποπτες κατευθυνόμενες «μόδες» είτε αυτές είναι τα κοριτσιόστικα περιόδικα με τη θεαματική κυκλοφορία ιδιαίτερα στην επαρχία, είτε η μηχανόβια ζωή που ηρεμεί την ευτυχία στα αδιέξοδα των κυβικών, είτε η θεωρία του απολίτικου που τη βρίσκει «μόνος του υποταγμένος για πάντα στη μοίρα που του επιφυλλάσει η κυρίαρχη τάξη.

Σ' αυτές τις συνθήκες δεν φτάνει μόνο ο εκσυγχρονισμός των βιβλίων στο πνεύμα της ισοτιμίας των φύλων, που κι αυτός είναι περιορισμένος, δεν φτάνει να διδάσκει κανείς την ανάγκη για συμμετοχή στα κοινά. Πρέπει να φτιάξει ανθρώπους ικανούς ν' αντισταθούν στους κτηφήνες του αποπροσανατολισμού, πραγματικά ευαίσθητους στην κοινωνική πραγματικότητα, ανθρώπους με κριτικό πνεύμα και δίψα για δημιουργία.

Ζούμε σε μια εποχή που στο όνομα της ισοτιμίας πλασσάρονται τα πιο ανισότιμα πρότυπα λ.χ. η απελευθερωμένη σεξουαλικά γυναίκα, αυτή που «ελεύθερα» διάλεξε το νοικοκυριό αντί για τη δουλειά, η άλλη που τα «αντικειμενικά» γκάλοπ τη θέλουν αδιάφορη για τα κοινωνικά και πολιτικά πράγματα, όλες εμφανίζονται σαν ισότιμες. Εύκολα απλώνεται η άποψη ότι αρκούν κάποιοι νόμοι που μιλούν για ισότητα κι αυτή έχει κιάλας κατακτηθεί.

Πώς θα καλλιεργηθεί στη νέα γενιά, στα νέα κορίτσια μια στάση κριτική και

«Σε κάθε χώρα, σε κάθε γωνιά, να ενεργήσουμε για την πολιτικοποίηση εκατομμυρίων γυναικών απ' όλα τα στρώματα τα κοινωνικά στις πόλεις και στην Ύπαιθρο. Εμείς να γίνουμε η κινητήρια δύναμη για κάθε αλλαγή». Ρ. Ιμβριώτη «Τα σημερινά κορίτσια οι αυριανές γυναίκες» (Παιδεία και Κοινωνία εκ. Σ.Ε 1978, σελ. 217)

αγωνιστική, υπεύθυνη και κοινωνική; Πώς θα γίνουν τα παιδιά ευαίσθητα σε κάθε αδικία είτε αυτή είναι φτώχεια, είτε ανέργια, είτε πόλεμος, είτε ανισότητα φύλων, είτε εκμετάλλευση και καταπίεση;

Η ίδια η τάξη από τη φύση της σαν ομάδα, προσφέρεται για την καλλιέργεια της συλλογικότητας, του ενδιαφέροντος για το συμμαθητή, του σεβασμού στην προσπάθεια και τη δουλειά των άλλων, της συνεργασίας για ένα κοινό στόχο. Ο παραδοσιακός «ατομισμός» που καλλιεργεί η βαθμοθηρία, οι διαγωνισμοί, και οι διακρίσεις δεν έχουν θέση στη δική μας αντίληψη. Σ' αυτή την ομάδα ανακαλύπτουν αγόρια και κορίτσια, παιδιά ευνοούμενα κοινωνικά και αδικημένα, τα ταλέντα τις ικανότητές τους, την αξία που αντιπροσωπεύουν μέσα στην ομάδα. Εδώ θ' αντισταθμιστεί η άποψη του κοριτσιού που θέλει να παπαγαλίσει αισθηματικά κόμικς και να ρεμβάζει.

Μέσα από τη μορφωτική δουλειά, θ' ανεβαίνει το κριτήριο και η ανησυχία των παιδιών θ' αρχίζουν να διαμορφώνουν απόψεις και ιδεολογία.

Όλα τα γνωστικά αντικείμενα προσφέρονται αρκεί να το θέλουμε. Τα πλούσια σε στοχασμό αρχαία κείμενα η σύγχρονη λογοτεχνία και η έκθεση μπορούν και πρέπει να δένονται με τη σημερινή πραγματικότητα να βοηθούν στην αποκάλυψη των αιτιών αλλά και στην αναζήτηση των λύσεων. Το μάθημα της Ιστορίας, της Κοινωνιολογίας, της Πόλης-Οικονομίας ανοίγει την κρίση το στοχασμό, πλουτίζει την πείρα των παιδιών, αποκαλύπτει τους νόμους που προχωρούν την κοινωνία και τον ανθρώπινο πολιτισμό. Κάνουν τα παιδιά ευαίσθητα στην κοινωνική αδικία.

Τα επιστημονικά μαθήματα τα εφοδιάζουν με στερεή λογικά, ικανότητα για έρευνα και εμβάθυνση, συγκροτούν τη σκέψη τους, τα φέρνουν σιμά στις απαιτήσεις της σύγχρονης επιστημονικοτεχνικής ανάπτυξης.

Τα αθλητικά καλλιεργούν την αγωνιστική διάθεση την υγιή ψυχολογία της φυσικής ζωής. Τα καλλιτεχνικά οπλίζουν το αισθητήριο, κεντρίζουν την δημιουργικότητα μπορούν να οδηγήσουν στη γνώση και τη χαρά του πραγματικού πολιτισμού, στην απόρριψη της υποκοιλτούρας.

Όσα εμπόδια κι αν υπάρχουν, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να παρέμβουν αποτελεσματικά στην ισότιμη διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

Άλλωστε τα πράγματα είναι πιο αισιόδοξα από παλιά.

Η πραγματικότητα του μαθητικού κινήματος δείχνει με χαρακτηριστικό τρόπο το ανέβασμα των ενδιαφερόντων των παιδιών. Μαθητικά-πολιτιστικά φεστιβάλ, αγώνες για την παιδεία, πολιτική ωριμότητα και θάρρος. Και σ' όλα αυτά βλέπουμε πολλά τα εκλεγμένα κορίτσια, πολλά τα πρωτοπόρα κορίτσια.

Υπάρχουν βέβαια και ειδικές πλευρές όπως της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, που δεν έχει λυθεί, των αναχρονιστικών απόψεων που υπάρχουν ακόμη

σε διδακτικά βιβλία, της ανάγκης για σωστό και ισότιμο επαγγελματικό προσανατολισμό αγοριών και κοριτσιών, με την αντίστοιχη δημιουργία των θέσεων εργασίας που θα τα υποδεχτούν.

Είναι βέβαιο πως η διαπαιδαγώγηση στο πνεύμα της ισότητας έχει απαιτήσεις. Θα αφήσουμε αυτά τα παιδιά, όταν βγουν στη ζωή του ενήλικα, να ζήσουν στην ανισότητα; Χρειάζεται νενικότερη αλλαγή, πορεία ανάπτυξης και μάλιστα ανεξάρτητης, της χώρας μας για να ολοκληρωθεί και να βιώνεται η ισότητα.

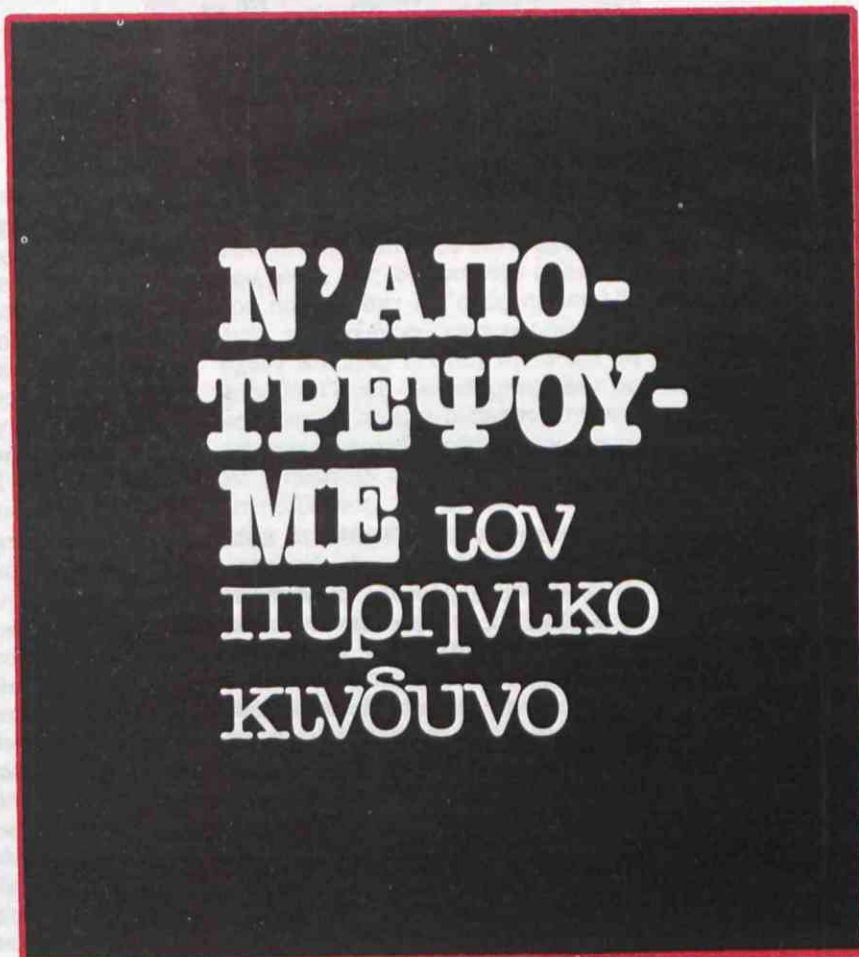
Εδώ βρίσκονται οι ζωντανοί κρίκοι που συνδέουν το γυναικείο κίνημα με το κίνημα της εκπαίδευσης γιατί οι διεκδικήσεις του προοδευτικού γυναικείου κινήματος αφορούν τα νέα κορίτσια, τις αυριανές γυναίκες. Κι ακόμη φορείς σαν τον ΣΕΕ, τις γυναικείες οργανώσεις, τους γυναικείους συλλόγους στις γειτονιές μπορούν ν' αναπτύξουν πολύμορφη δραστηριότητα με τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τους μαθητές. Η πρωτοβουλία των γυναικών εκπαιδευτικών σ' αυτή τη δράση είναι αυτονόητη προϋπόθεση. Θέματα ισότιμης διαπαιδαγώγησης, αντιλήψεων για τις σχέσεις των φύλων, για το παιχνίδι, την παιδαγωγική, την υγιεινή. Θέματα που θ' αλλάζουν την ιδεολογική και πολιτιστική επίθεση, τον τρόπο ζωής και διασκέδασης των νέων, όλα χωρούν σ' αυτή την προοπτική.

Η πείρα του ΣΕΕ από παρόμοια δουλειά είναι θετική. Μένει ν' ανοίξουμε διάπλατα το δρόμο σ' αυτές τις απαραίτητες σήμερα πρωτοβουλίες.

Η γυναίκα εκπαιδευτικός μπορεί νά ναι πρωτοπόρος σαν γυναίκα, σαν παιδαγωγός, σαν επιστήμονας, σαν αγωνίστρια της ισότητας, της ειρήνης και της ανθρωπιάς.

ΤΥ ΝΑΙΣΑ ΚΑΤΙ ΛΑΒΕΙΝΑΙ

μια ζωντανή... για την ισότητα

Ν' ΑΠΟ- ΤΡΕΨΟΥ- ΜΕ ΤΟΝ ΠΥΡΗΝΙΚΟ ΚΙΝΔΥΝΟ

Ισμήνης Σακελλαροπούλου, επίτιμου
Δικηγόρου

Η ΠΑΡΑΛΟΓΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ «ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ»

Σύμφωνα με τη θεωρία για τη χημική καταγωγή της ζωής, στην αρχή ήταν η ραδιενέργεια της ακτινοβολίας του ήλιου. Η άμορφος μάζα απόκτησε κάτω από την επίδρασή του ζωή και εξέλιξη, εκατομμύρια χρόνια πριν από την εμφάνιση του ανθρώπου στη γη. Σήμερα, αυτή η ραδιενέργεια στα χέρια του ανθρώπου γίνεται ο μεγαλύτερος κίνδυνος γι' αυτή την ίδια τη ζωή. Η πυρηνική ενέργεια, η μεγάλη ανακάλυψη του αιώνα, ικανή να βελτιώσει τη ζωή μας, να δώσει θερμότητα, φως, να προλάβει και να θεραπεύσει ασθένειες, χρησιμοποιείται για την παράλογη επιχείρηση «ομαδική αυτοκτονία».

Πραγματικά η ανθρωπότητα δεν ήταν ποτέ τόσο κοντά στην πυρηνική άβυσσο όσο βρίσκεται σήμερα. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ειδικών, το συνολικό πυρηνικό οπλοστάσιο στον κόσμο ξεπερνά τις 50.000 εκατομ. τόνους TNT. Αυτό σημαίνει εκρηκτική δύναμη ισοδύναμη με δύο εκατομμύρια βόμβες της Χιροσίμα. Εκρηκτική δύναμη δέκα χιλιάδες φορές μεγαλύτερη από την δύναμη όλων των οβιδών και βομβών του Β' Παγκόσμιου Πολέμου που οι καταστροφικές του συνέπειες μας είναι γνωστές: 55 εκατομμύρια νεκροί και εκατοντάδες πόλεις και χωριά ερημωμένες και καμμένες. Πολύτιμα μνημεία πολιτισμού χαμένα.

Οι πιθανότητες ενός πυρηνικού πόλεμου είναι πολλές, εφ' όσον συνεχίζονται οι εξοπλισμοί με την αναγγελία νέων προγραμμάτων στρατιωτικών προετοιμασιών, ακόμα και διαστημικών. Αστάθμητοι παράγοντες μπορούν να προκαλέσουν τον πυρηνικό πόλεμο. Οι Γερουσιαστές Γκολντγουότερ και Χαρτ αποκάλυψαν ότι το προειδοποιητικό σύστημα των ΗΠΑ από λαθεμένες εκτιμήσεις έδωσε 147 συναγεμύσεις από το 1979 ως το 1980.

Ο Samuel Pisar στο βιβλίο του «La Ressource humaine» περιγράφει: «Το Norad στο βάθος των βουνών στο Κολοράντο, 400 μέτρα κάτω από τους βράχους, είναι το επιτελείο των επικοινωνιών και επιτήρησης αέρος και διαστήματος των ΗΠΑ. Είναι μία υπόγεια πόλη προφυλαγμένη από τις πυρηνικές εκρήξεις, όπου εργάζονται χιλιάδες πρόσωπα με μία εκατοντάδα computers. Οι ειδικοί αυτοί είναι επιφορτισμένοι με την ανάλυση και μελέτη όλων των πληροφοριών που μεταδίδονται από τους δορυφόρους, τα ραντάρς, τα αναγνω-

ριστικά αεροπλάνα, τις ειδικές μηχανές λήψης, που κατορθώνουν να επισημάνουν κάθε τι που διασχίζει το διάστημα. Κάποια μέρα η παρουσία συγκεκριμένων ήχων στις ηλεκτρονικές οθόνες αναγγέλλει ότι πύραυλοι, προερχόμενοι από τον βορρά, κατευθύνονται προς το έδαφος των ΗΠΑ. Ο πυρηνικός συναγεμύς ηχεί αυτόματα. Δευτερόλεπτο με δευτερόλεπτο ο μηχανισμός μπαίνει σε λειτουργία. Περνούν 6 λεπτά από τη στιγμή της πρώτης ειδοποίησης. Στα δύο λεπτά που ακολουθούν θα ειδοποιηθεί ο Πρόεδρος των ΗΠΑ. Μόνο αυτός μπορεί να δώσει τη διαταγή να επιτεθούν τα βομβαρδιστικά, οι πύραυλοι, τα υποβρύχια. Ξαφνικά όλα σταματούν. Επρόκειτο για λαθεμένο συναγεμύ που προκλήθηκε κατά τρόπο ανεξήγητο, ανακοινώνει αργότερα το Πεντάγωνο. Η Κυβέρνηση γνωστοποιεί αμέσως αυτό το επεισόδιο για να αποφύγει κάθε παρεξήγηση από την πλευρά της Σοβιετικής Ένωσης».

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΧΕΣΕΩΝ ΗΠΑ-ΕΣΣΔ

Μετά την συνεργασία στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο για την καταπολέμηση του φασισμού, οι σχέσεις των ΗΠΑ και της Σοβιετικής Ένωσης γνώρισαν διαδοχικά: α) την περίοδο του ψυχρού πολέμου που ακολούθησε την ρίψη της Αμερικάνικης ατομικής βόμβας στις 6 Αυγούστου 1945 στη Χιροσίμα και χαρακτηρίζεται από τον μακαρθισμό και τον πυρηνικό εκφοβισμό, με την κατασκευή πυρηνικού οπλοστασίου για την αντιμετώπιση της δήθεν σοβιετικής απειλής, β) ύστερα από την κατασκευή της Ρωσικής Ατομικής βόμβας στα 1949, την δημιουργία των νέων ανεξάρτητων κρατών στη θέση των αποικιών και την μεταβολή του συσχετισμού των δυνάμεων προς όφελος του σοσιαλισμού, δημιουργήθηκε στη δεκαετία του 1970 το κλίμα ύφεσης, που άνοιξε τον δρόμο για την ειρηνική συνύπαρξη. Στην κατεύθυνση αυτή ήταν μεγάλη η συμβολή του Charles de Gaulle, που πρώτος συνήψε συμφωνία με την Σοβιετική Ένωση στις 12 Αυγούστου του 1970. Ακολούθησε η Ομοσπ. Δημ. της Γερμανίας. Η πολιτική της ειρηνικής συνύπαρξης με τις ΗΠΑ, αντιμετώπιζε μεγαλύτερες δυσκολίες εξ αιτίας της αντίδρασης ισχυρών ηγετικών κύκλων. Η πρώτη σχετική συμφωνία υπογράφεται τον Μάη του 1972.

Στην 1 Αυγούστου 1975 στο Ελσίνκι, υπογράφεται από 33 Ευρωπαϊκές χώρες - τις ΗΠΑ και τον Καναδά η τελική

Πράξη της Συνδιάσκεψης για την Συνεργασία και την Ασφάλεια της Ευρώπης. Οι βασικές αρχές αυτής της τελικής Πράξης, περιλήφθηκαν στο άρθρο 28 του Συντάγματος της ΕΣΣΔ του 1977 και απαγορεύει την καταφυγή στη βία, για την ρύθμιση των διεθνών σχέσεων.

Την περίοδο αυτή της διεθνούς ύφεσης υπογράφηκαν πάνω από 15 διεθνείς συμφωνίες. Οι σπουδαιότερες ήταν η Διεθνής σύμβαση της Μόσχας που απαγορεύει τις πυρηνικές δοκιμές στην ατμόσφαιρα, στο διάστημα, το νερό. Η Διεθνής σύμβαση του 1972 που απαγορεύει τα βιολογικά και τοξικά όπλα. Στις 28 του Μάη 1976 η Σοβιετική Ένωση και οι ΗΠΑ υπογράψαν σύμβαση που επέβαλε την χρησιμοποίηση της πυρηνικής ενέργειας μόνο για επιστημονικούς σκοπούς.

Η προετοιμασία της δεύτερης σύμβασης για τον περιορισμό των επιθετικών στρατηγικών όπλων, (της γνωστής σαν SALT 2), κράτησε 6 χρόνια. Υπογράφηκε στις 18 Ιούνη 1979 στη Βιέννη από τους Μπρέζνιεφ και Κάρτερ και θα άνοιγε τον δρόμο στο γενικό αφοπλισμό με την προετοιμασία της SALT 3.

Την περίοδο αυτή λοιπόν οι προοδευτικές δυνάμεις είχαν πετύχει σε παγκόσμια κλίμακα, ύφεση στις διεθνείς σχέσεις κι ευνοούσαν τον λογικό διάλογο ανάμεσα σε κράτη με διαφορετικά κοινωνικά συστήματα.

Τα θετικά αυτά βήματα, όμως, ανησυχούν και εξοργίζουν τους ψυχροπολεμικούς κύκλους στις ΗΠΑ, που έχοντας ολοένα μεγαλύτερη επιρροή, εμποδίζουν την επικύρωση της SALT 2.

Από το 1977 η Διεθνής κατάσταση άρχισε να επιδεινώνεται σοβαρά και στα 1978 φθάνει στη διεθνή ένταση. Που οφείλεται η επιδείνωση; Κατά τους Δυτικούς στην αντικατάσταση των σοβιετικών πυραύλων SS-4 και SS-5, που είναι τοποθετημένοι στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, από τους SS-20, που τους θεωρούν επιθετικούς και επικίνδυνους για την ευρωπαϊκή ασφάλεια, αφού κατ' αυτούς στοχεύουν την Ευρώπη. Κατά τους Ανατολικούς οι πύραυλοι αυτοί είναι μόνο αμυντικοί και δεν μεταβάλλουν την εξωτερική πολιτική της Σοβιετικής Ένωσης που εξακολουθεί να είναι η πολιτική της ειρηνικής συνύπαρξης κρατών με διαφορετικό κοινωνικό σύστημα, όπως καθορίστηκε από το διάταγμα 1917 του Λένι.

Παράλληλα, από το 1970-76 με από-

φαση του Πρόεδρου Κάρτερ, αναπτύσσεται το Αμερικανικό σύστημα βαλιστικών διηπειρωτικών πυραύλων Μ.Χ. Ένας πύραυλος ΜΧ έχει 10 πυρηνικές κεφαλές που κάθε μία έχει εκρηκτική δύναμη 600.000 τόνων TNT. Μπορούν να βάλουν με μεγαλύτερη ακρίβεια τον στόχο τους. Έχουν ταχύτητα 11.000 χιλιόμετρα δηλαδή την απόσταση των δύο ηπείρων στο λεπτό. Έχουν την δυνατότητα μετακίνησης που δεν επιτρέπει στον εχθρό ν' απαντήσει. Το πρόγραμμα του NATO «Flexible Response» βασίζεται στη δυνατότητα του πρώτου πλήγματος. Μεταξύ πεπειραμένων πολιτικών και ο George Kennan θεωρεί τα αμερικανική στρατηγική του πρώτου πλήγματος σαν τη βαθύτερη αιτία της ανησυχητικής αποσταθεροποίησης των σχέσεων Ανατολής-Δύσης.

Το Δεκέμβρη του 1979 η Διεθνής κατάσταση επιδεινώνεται περισσότερο, μετά την περίφημη διπλή απόφαση του NATO να αυξήσει τους ευρωπυραίλους και να δεχθεί τους 572 Αμερικανικούς πυραύλους μέσου βεληνεκούς, από τους οποίους 464 Κρουζ και οι άλλοι Πέρσινγκ.

ΤΡΟΜΑΚΤΙΚΟ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΟΥ ΜΙΛΙΤΑΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟΥ

Από το 1980 στην κοινωνική δομή των ΗΠΑ εισβάλλει ο μιλιταρισμός. Όπως παρατηρεί στο βιβλίο του ο Ch. Ackley «The modern Military in American Society», κύριος κοινωνικός σκοπός του μιλιταρισμού είναι η επίτευξη πολιτικών σκοπών με στρατιωτικά μέσα. Ο μιλιταρισμός αυτός εκδηλώθηκε στον οικονομικό τομέα με την συγχώνευση των μονοπωλίων της πολεμικής βιομηχανίας με τον κρατικό μηχανισμό και τη δημιουργία του τρομακτικού στρατιωτικοβιομηχανικού κατεστημένου με την τεράστια εξουσία σ' όλες τις πολιτικές και κοινωνικές διαδικασίες (10 μεγάλες εταιρείες). Η στρατιωτικοποίηση αυτή της οικονομίας δεν είναι μόνο απειλή για την ειρήνη, αλλά και διαταράσσει τον οικονομικό μηχανισμό της χώρας. Για να δικαιολογήσουν τα υπέρογκα δαπάνηματα καταφεύγουν στην γνωστή επιχειρηματολογία: α) της δήθεν σοβιετικής απειλής, β) της σωτηρίας του πολιτισμού και των φιλελεύθερων αρχών από τον σοβιετικό ολοκληρωτισμό, και γ) της προστασίας της Ευρώπης από τον σοβιετικό επεκτατισμό.

Για την δημιουργία της πολεμικής ψυχολογίας και την υποστήριξη της

θεωρίας του περιορισμένου πυρηνικού πολέμου, λειτουργούν πολλά ιδεολογικά κέντρα. Ο τύπος, τα μέσα ενημέρωσης, μιλούν συνεχώς για δήθεν υπεροπλία της ΕΣΣΔ, για επικείμενη επίθεση και δημιουργούν φοβία σε σημαντικό μέρος του πληθυσμού.

Ο Barnaby του SIPRI (Ινστιτούτο Έρευνας της Στοκχόλμης) υποστηρίζει ότι με τις νέες αυτές εξελίξεις και τη δυνατότητα με το πρώτο πλήγμα να καταστραφούν οι θέσεις και οι βάσεις του εχθρού, η δυνατότητα ενός πυρηνικού πολέμου γίνεται πιθανή. Όμως, σ' ένα πυρηνικό πόλεμο δεν θα υπάρχουν νικητές και ηττημένοι. Τα πάντα θα έχουν μεταβληθεί σε ραδιενεργό σκόνη. Θα εξαφανιστεί ολόκληρο το γένος των ανθρώπων και οι πολιτισμοί του. Είκοσι ατομικές βόμβες είναι αρκετές για να καταστραφούν Αμερική και Ρωσία. 2.000.000 άνθρωποι, χιλιάδες στρέμματα φυτειών, είναι ο μικρότερος καταστροφικός απολογισμός από την έναρξη μόνο ενός πυρηνικού πολέμου, (όπως τονίζεται στην έκθεση της Διεθνούς Ένωσης των ιατρών κατά του πυρηνικού πολέμου).

Το κόστος των πολεμικών δαπανών της ανθρωπότητας είναι μυθικό: 600 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του SIPRI, 1 εκατομ. δολάρια κάθε λεπτό δαπανώνται για τους εξοπλισμούς.

Πέρα όμως απ' αυτό είναι οι σημαντικές καταστροφές του φυσικού περιβάλλοντος από τις πολεμικές προετοιμασίες, που τονίζονται στην έρευνα του Οικολογικού Ινστιτούτου του Freiburg. Οι καταστροφές του περιβάλλοντος από τους πυρηνικούς εξοπλισμούς είναι άμεσες, όπως μολύνσεις της ατμόσφαιρας, των θαλασσών, των ποταμών, εξαφάνιση του ζωικού και φυτικού κόσμου. Έμμεσες είναι όσες εκδηλώνονται αργότερα. Όπως η ραδιενέργεια, η καταστροφή των εδαφών, η αύξηση του διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα. Η σχετική έκθεση της Επιστημονικής Επιτροπής του ΟΗΕ με τίτλο Global 2000, είναι αποκαλυπτική για την απογύμνωση που θα υποστεί ο πλανήτης μας, αν συνεχιστεί η σημερινή ληστρική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Όμως ο πλανήτης μας δεν διαθέτει πλεονάζοντα πλούτο για να μπορούμε ατιμώρητα να τον σπαταλούμε σε εξοπλισμούς.

Σε ό,τι αφορά το Αμερικανικό σύστημα ΜΧ, ο Bernd Kubbing γράφει ότι είναι σύστημα επιθετικό με εκρηκτική δύναμη 50.000 φορές μεγαλύτερη από

εκείνη της βόμβας της Χιροσίμα. Το καταπληκτικό αυτό πρόγραμμα προκάλεσε στις πολιτείες Γιούτα και Νευάδα καταστροφές στη φύση, στις οικονομικές δομές, και στον τρόπο ζωής των κατοίκων.

Συχνά είναι τα ατυχήματα από τα ατομικά όπλα. Παγκόσμια απήχηση είχε το ατύχημα στο Παλομάρες της Ισπανίας, όταν έπεσε ατομική βόμβα από βομβαρδιστικό. Δεν γίνονται βέβαια γνωστά όλα. Η τελευταία στατιστική του SIPRI, (του 1977), αναφέρει παραπάνω από 100 ατυχήματα αυτού του έτους.

Και οι υπόγειες ατομικές δοκιμές έχουν αρνητικές επιπτώσεις. Οι σοβιετοαμερικανικές διαπραγματεύσεις για την απαγόρευση της ματαιώθηκαν κάτω από την πίεση του στρατοβιομηχανικού κατεστημένου. Οι σχετικές συμβάσεις υπογράφηκαν, αλλά δεν έχουν επικυρωθεί και δεν εφαρμόζονται.

Το 1982 ο Πρόεδρος Reagan δήλωσε ότι δεν ενδιαφέρεται για την καθολική απαγόρευση των δοκιμών. Αυτές οι πυρηνικές δοκιμές έφεραν βλάβες στον πληθυσμό και πολλές φορές τον θάνατο από ακτινοβολία.

Η μελέτη της Επιστημονικής Επιτροπής του ΟΗΕ του 1977 υπολόγισε ότι η παγκόσμια ραδιενέργεια των ως τότε δοκιμών ισοδυναμεί με 145 Μεγατόνους TNT. Η ραδιενεργός επιβάρυνση του πληθυσμού υπολογίζεται ως το 2.000 σε 120 Millirud. Αυτό θα έχει συνέπεια πάνω από 150.000 πρόωρους θανάτους. Από τους 400.000 Αμερικανούς που είχαν πάρει μέρος ως το 1963 στις ατομικές δοκιμές πάνω από το έδαφος, πολλοί είχαν πάθει λευχαιμία. Είναι γνωστή η θλιβερή ιστορία του μικρού κοραλλιογενούς νησιού Bikini όπου στα 1954 έγιναν από τις ΗΠΑ οι δοκιμές της βόμβας υδρογόνου αφού μεταφέρθηκε ο πληθυσμός σ' άλλα νησιά. Μετά 35 χρόνια δεν ήταν δυνατό να κατοικηθεί το άλλοτε καταπράσινο και γόνιμο νησί. Ήταν ολότελα γυμνό και έρημο. Το οικολογικό σύστημα ολότελα κασταστραμμένο. Παρουσιάζει ένα μίνι μοντέλο του πλανήτη μας αν συνεχισθεί η σημερινή πορεία του κόσμου.

Επικίνδυνη είναι και ολόκληρη η διαδικασία της παραγωγής των ατομικών όπλων. Διαπιστώθηκε ότι από τους 100.000 Αμερικανούς που απασχολούνται στην κατασκευή πυρηνικών όπλων, πάνω από 4.000 απολύονται κάθε χρόνο για αλκοολισμό, χρήση ναρκωτικών, πνευματικές και ψυχικές διαταραχές.

Από το 1954-1975 τα 80% των στρατιωτικών βιομηχανικών αποβλήτων,

ήταν υγρά ραδιενεργά απόβλητα. Η εταιρεία Atlantic Richfield στο Hanjord είχε αναλάβει την αποθήκευση των υγρών αποβλήτων. Τα κρατούσε σε ανοικτά πηγάδια 20 χρόνια, με σοβαρές επιπτώσεις για τους κατοίκους και το φυσικό περιβάλλον.

Τους μεγάλους κινδύνους που συνε-

Οι βόρειες χώρες, (Σουηδία, Φιλανδία, Νορβηγία, Δανία), έχουν με τη συμφωνία Tlatelolco 1967, παραιτηθεί από το δικαίωμα να έχουν πυρηνικά όπλα. Οι χώρες του Benelux, (Βέλγιο, Ολλανδία), έχουν ήδη πυρηνικά όπλα στο έδαφός τους. Η κοινή γνώμη ζητά ν' αποσυρ-

Η επιτυχία του αφοπλισμού, η στροφή της Κρατικής πολιτικής σε κοινωνικούς σκοπούς, εξαρτάται από την πολιτική κυβερνητική βούληση. Με τους συνεχείς αγώνες των ειρηνιστικών και οικολογικών κινημάτων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων γίνεται η αναγκαία

Για την κοινωνική ασφαλισή

της εργαζόμενης
στο παράγωγο δίκαιο των Ε.Κ.

ΣΗΜ.

Τα άρθρα που δημοσιεύονται σ' αυτό το τεύχος
σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση (σελ. 14 και 25).

«Τα συμπεράσματα μιας έρευνας από τη Λαϊκή Επιμόρφωση»

Νάντιας Πουλά
Κοινωνιολόγου - Δημοσιογράφου

Η Λαϊκή Επιμόρφωση του Υπουργείου Παιδείας λειτουργούσε από το 1956 αλλά τα μαθήματα και οι στόχοι της ήταν περιορισμένα. Υπήρχε κοπτική-ραπτική, πλέξιμο και παραδοσιακό κέντημα. Ενώ

Γυναίκα και Λαϊκή Επιμόρφωση

15

σημερινό άτομο στην Ιδιωτική, Επαγγελματική και Κοινωνική ζωή του.

Έτσι από τα δεδομένα που είχαμε μπορέσαμε να πλησιάσουμε και να μελετήσουμε από κοντά το συγκεκριμένο μας θέμα, λαϊκή επιμόρφωση και γυναίκα.

Για το σκοπό αυτό θεωρήσαμε χρήσιμο να δώσουμε ένα ερωτηματολόγιο σ' ένα αριθμό 100 περίπου γυναικών που παρακολουθούν τα διάφορα μαθήματα της Λ.Ε. και από απαντήσεις που είχαμε βγάλουμε τα εξής συμπεράσματα:

Συμπεράσματα της έρευνας

Η πλειοψηφία των γυναικών θεωρούν την Λ.Ε. σαν κάτι πολύ σπουδαίο. Είναι γενικά ένας θεσμός που προσφέρει πολλά, προσθέτει γενικές γνώσεις και ειδικά τα μαθήματα κοπτικής, ραπτικής, πλεξίματος, παραδοσιακού κεντήματος κ.τ.λ. η πλειοψηφία των γυναικών ένα 90% πιστεύει ότι είναι πολύ χρήσιμα για την καθημερινή τους ζωή.

Οι απαντήσεις που είχαμε στην ερώτηση τι είναι η Λ.Ε. ήταν ανάλογες με τις εξής: «Η Λ.Ε. βοηθάει στην

πολύ χρήσιμα και πρέπει να υπάρχουν.

Στην ερώτηση, «πιο μάθημα μ'αρέσει περισσότερο», ένα 85% των γυναικών απάντησε πως μ'αρέσει η κοπτική-ραπτική γιατί σαν μητέρα που είμαι προσφέρω κάτι στα παιδιά μου και σήμερα αποτελεί αναγκαιότητα.

Ας μην ξεχάσουμε να υπογραμμίσουμε πως ένα 90% των γυναικών είναι μητέρες και πως μόνο ένα 25% είναι εργαζόμενες. Ένα 45% είναι τελειόφοιτες γυμνασίου και ένα 5-6% έχει πτυχίο ανωτάτης σχολής.

Αντιπαραθέτοντας την κοπτική-ραπτική με το μάθημα της κοινωνιολογίας για παράδειγμα, η πλειοψηφία των γυναικών που προτιμούν το πρώτο είναι συντριπτική. Ανεξάρτητα απ' αυτό, πιστεύουν πως το μάθημα της κοινωνιολογίας θα πρέπει να υπάρχει διότι επιτυγχάνεται μια άμεση επαφή με τον κόσμο και τα κοινωνικά προβλήματα και δεν έχεις μόνο να πάρεις αλλά και να δώσεις, πιστεύουν πως επιτυγχάνεται μια ανταλλαγή απόψεων που είναι πολύ χρήσιμη.

Μόνο που θα ήθελαν η κοινωνιολογία να γίνει μάθημα ξεχωριστό, να έχει δική

που θα τους είναι χρήσιμο. Περιμένουν την ημέρα και την ώρα που θα έχουν μάθημα για να ξεφύγουν λίγο από την καθημερινή ρουτίνα, να μάθουν κάτι που θα τις ωφελήσει κι έτσι αισθάνονται ψυχολογικά πως δεν τελειώνουν όλα στους τέσσερους τοίχους της κουζίνας και του μπάνιου.

Γι' αυτό το λόγο πρέπει όλοι μας να λάβουμε υπ' όψη πως η γυναίκα έχει ανάγκη κοινωνικών παροχών και πολιτιστικών δεδομένων για να μπορέσει ν' ανεβάσει το μορφωτικό της επίπεδο, να συμμετέχει ενεργά στα κοινά προβλήματα της κοινωνίας, και ν' αξιοποιείται καταλλήλως το δυναμικό της που είναι αναμφισβήτητο το στήριγμα μιας υγιούς και ώριμης κοινωνίας πολιτών.

Οι νέες διαστάσεις

Θα πρέπει να δοθούν νέες διαστάσεις στο χώρο της Λ.Ε. Θα πρέπει η Λ.Ε. σαν θεσμός οργανωμένης μάθησης να στηρίζεται σε συγκεκριμένες αρχές, να επιδιώκει συγκεκριμένους στόχους και σκοπούς. Να στοχεύει κυ-

γυναικών να ξεφύγουν από το σπίτι, να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους, προσφέροντας τόσο στην οικογένειά τους, αλλά και στην κοινωνία.

Όμως δεν αρκεί μονάχα η επιθυμία. Υπάρχουν πολλά προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι γυναίκες που παρακολουθούν τα τμήματα Λαϊκής Επιμόρφωσης. Το πιο σοβαρό είναι οι οικογενειακές υποχρεώσεις, που δεν επιτρέπουν στις γυναίκες την απρόσκοπτη παρακολούθηση των τμημάτων. Δεν είναι ξεκομμένες βέβαια και οι αστικές και μικροαστικές αντιλήψεις, που θέλουν τη γυναίκα στο σπίτι, στο μαγείρεμα με τα παιδιά τους. Έτσι έχουμε γυναίκες που ξεκινάνε με πραγματική όρεξη, αλλά σύντομα αναγκάζονται να

μενα προσόντα.

Αποτέλεσμα αυτών σε συνάρτηση με τη μη ύπαρξη ενιαίων κεντρικών κατευθυντήριων γραμμών τόσο για το πρόγραμμα όσο και για το περιεχόμενο των τμημάτων μάθησης και την ανυπαρξία υλικοτεχνικής υποδομής είναι η υποβάθμιση του επιπέδου σπουδών μέσα στα πλαίσια της Λαϊκής Επιμόρφωσης.

Μέτρα για το προχώρημα και την ανάπτυξη της Λαϊκής Επιμόρφωσης

Απαραίτητη είναι η αποδέσμευση των προγραμμάτων της Λαϊκής Επιμόρφωσης από τις κατευθύνσεις της ΕΟΚ. Η ανάπτυξη των τμημάτων μάθησης και

δημιουργία υλικοτεχνικής υποδομής, που θα επιτρέψει την άνοδο του επιπέδου σπουδών. Σ' αυτό θα συνέβαλλε η μονιμοποίηση των στελεχών της Λαϊκής Επιμόρφωσης, η θέσπιση αντικειμενικών κριτηρίων για την πρόσληψη του προσωπικού της Λαϊκής Επιμόρφωσης και το πάριμο μέτρων για την συνεχή επιμόρφωσή τους.

Για την απρόσκοπτη συμμετοχή των επιμορφωνομένων πρέπει να κοιταχτούν δυνατότητες για λειτουργία και μεσημβρινών και απογευματινών τμημάτων. Η παράλληλη λειτουργία παιδικών σταθμών, όπου νηπιαγωγοί θα απασχολούν τα τμήματα μάθησης που επιθυμούν. Ταυτόχρονα τα κέντρα να μη λειτουργούν μόνο σε τοπικό επίπεδο (π.χ. Κέντρο Επιμόρφωσης Ψυχικής

Η σημασία της Οδηγίας αυτής, όταν θα ψηφιστεί και θα εφαρμοστεί στην Ελλάδα, διακρίνεται ανάγλυφα αν λάβει κανείς υπόψη του ότι σύμφωνα με την απογραφή του 1981 το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό του γυναικείου εργατικού δυναμικού (42% του συνόλου ή 460.000 γυναίκες) ασχολούνται στη γεωργία ως «συμβοηθούντα και μη αμοιβώμενα μέλη» ενώ ως αρχηγοί εκμεταλλεύσεων εμφανίζονται κατά ελάχιστο ποσοστό.

Η προστασία που παρέχει η Οδηγία επεκτείνεται βεβαίως πολύ πέραν της ασφάλισής τους, όπως ήδη αναφέρθηκε. Ειδικώς για την ασφάλιση αναφέρουμε κυρίως το θέμα της προστασίας της μητρότητας, που λόγω της αυξημένης γεννητικότητας στον αγροτικό χώρο έχει εντελώς ιδιαίτερη σημασία.

Για τις άλλες κατηγορίες γυναικών στα ανεξάρτητα επαγγέλματα, ισχύουν αντίστοιχες παρατηρήσεις, κυρίως όμως αυτό που έχει σημασία είναι η δυνατότητα ίσης μεταχείρισης ως προς το σύνολο των προβλημάτων που θίγει η πρόταση Οδηγίας και ειδικότερα την ασφάλιση, για τις γυναίκες που εργάζονται «λάθρα» στις επιχειρήσεις των συζύγων τους καθώς και για εκείνες που είναι τελείως ανασφάλιστες σε συνθήκες «μαύρης» εργασίας.

Οι προσπάθειες που πρέπει να καταβάλει το γυναικείο κίνημα στην χώρα για την αναγνώριση και παγίωση των γυναικείων δικαιωμάτων, σε καμμία περίπτωση δεν μπορεί να σημαίνει ότι οι κοι-

συμβάσεις, αποτελούν δηλαδή μέρος των διαπραγματεύσεων από τους εργαζόμενους όρων εργασίας, ή δημιουργούνται από τους ίδιους τους εκπροσώπους ενός ελεύθερου επαγγέλματος (γιατρούς, δικηγόρους κλπ.). Η πρόταση Οδηγίας για την ισότητα της μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σ' αυτά τα συστήματα είναι αναγκαία για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι ότι συχνά παρατηρείται απουσία τέτοιων συστημάτων στις επιχειρήσεις που απασχολούν γυναικείο εργατικό δυναμικό και ο δεύτερος ότι αποκλείεται η εργασία κατά μερική απασχόληση από τα συστήματα αυτά, πράγμα που θίγει περισσότερο τις γυναίκες. Σημειώνεται ότι μόνον εν μέρει η δεύτερη πρόταση Οδηγίας προσπαθεί να βελτιώσει την κατάσταση αυτή, γιατί προφανώς η πλήρης προστασία των εργαζομένων γυναικών κατά μερική απασχόληση απαιτεί ευρύτερες πρωτοβουλίες κοινωνικής προστασίας. Η υπό συζήτηση Οδηγία σε καμία περίπτωση δεν αναφέρεται σε υποκατάσταση των γενικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης από επαγγελματικά ούτε προφανώς προωθεί την γενικευμένη εφαρμογή των δευτέρων στα Κ-Μ. Στόχος της είναι, όπου αυτά υπάρχουν, να μην συνεπιφέρουν δυσμενέστερη μεταχείριση των γυναικών.

Το ελληνικό γυναικείο κίνημα δεν δικαιούται να πάρει θέση εναντίον αυτής της Οδηγίας εφ' όσον κάτι τέτοιο θα σήμαινε ότι θα ήταν εναντίον της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναι-

αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων δημιουργούνται εγγυητικοί οργανισμοί (Ταμεία) χρηματοδοτούμενοι από κοινού από τους εργοδότες και το Δημόσιο ή μόνο το Δημόσιο.

Η εφαρμογή αυτής της Οδηγίας θα είχε μεγάλη σημασία, σε συνδυασμό με την ισότητα μεταχείρισης, για την κάλυψη ενός νέου ασφαλιστικού κινδύνου σε κλάδους όπου απασχολούνται κυρίως γυναίκες, π.χ. κλωστούφαντουργία, και όπου παρατηρείται μεγάλη συχνότητα πτώχευσης εξ αιτίας της οικονομικής κρίσης.

* Τον Οκτώβριο του 1972 η Επιτροπή Ε.Κ. υποβάλλει προς το Συμβούλιο Υπουργών «Πρόγραμμα Κοινωνικής Δράσης» με στόχο τη δημιουργία στην Κοινότητα «κατάστασης που θα διασφαλίζει την ισότητα στην απασχόληση και θα βελτιώνει τις οικονομικές και ψυχολογικές συνθήκες, όπως επίσης και τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές υποδομές». Το Γενάρη του 1972, το Συμβούλιο Υπουργών εκδίδει ψήφισμα όπου διατυπώνεται με έμφαση η πολιτική βούληση διασφάλισης της ισότητας ανδρών - γυναικών ως προς την πρόσβαση στην επαγγελματική απασχόληση και στην επαγγελματική εκπαίδευση και προαγωγή, όπως επίσης και στις συνθήκες εργασίας γενικότερα και ειδικότερα τις αποδοχές. Στο ίδιο ψήφισμα γίνεται αναφορά, πρώτη φορά, στην ανάγκη ανάπτυξης προσπαθειών, προκειμένου να επιτευχθεί «αρμονική σχέση μεταξύ των οικογενειακών υποχρεώσεων των ενδιαφερομένων και των επαγγελματικών τους φιλοδοξιών». Τέλος το πρόγραμμα δράσης για την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για τις γυναίκες

Σ' αυτό έχει συμβάλλει και η ένταξη στην ΕΟΚ που οδήγησε στο χάσιμο σημαντικών αγορών όπως της Δ. Γερμανίας των ΗΠΑ, της Λιβύης κ.ά. για τα προϊόντα των κλάδων αυτών.

Επί πλέον, το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του γυναικείου εργατικού δυναμικού θεωρείται ή και είναι ανειδίκευτο ή ελάχιστα ειδικευμένο, κάνει τις γυναίκες πιο ευάλωτες σε μια περίοδο μαζικών απολύσεων όπως η σημερινή. Είναι κοινό μυστικό πια, πως σε παρόμοιες περιόδους οικονομικής κρίσης το ανδρικό εργατικό δυναμικό προτιμείται από τους εργοδότες. Και τούτο όχι μόνο κατά τη στιγμή της πρόσληψης αλλά και σε περίπτωση επιλογής μέρους του προσωπικού για παραπέρα εξειδίκευση ή επιμόρφωση, αφού το γυναικείο εργατικό δυναμικό «κοστίζει» περισσότερο, λόγω μητρότητας για παράδειγμα.

Θα μπορούσαμε ακόμα να αναφέρουμε το κοινωνικό κόστος της απόλυσης των γυναικών, που είναι μικρότερο απ' αυτό της απόλυσης των ανδρών. Στην περίπτωση των γυναικών ο κοινωνικός αντίκτυπος της απόλυσης δεν είναι τόσο έντονος κι ίσως σ' αυτό να συντελεί τόσο η αντίληψη που σκόπιμα έχει καλλιεργηθεί στις γυναίκες, όσο και οι πατροπαράδοτες απόψεις του κοινωνικού μας συνόλου. Απ' τη μια δηλ. οι γυναίκες δεν βλέπουν την ολοκλήρωσή τους άμεσα δεμένη με την επαγγελματική τους απασχόληση ή δέχονται απροβλημάτιστα την επιβίωση της οικογένειάς τους στηριγμένη μονόπλευρα στο εισόδημα του άνδρα, και από την άλλη, το κοινωνικό σύνολο θεωρεί λιγότερο σημαντική την εκούσια ή ακούσια ανεργία της γυναίκας ενώ στιγματίζει τον ηθελημένα άνεργο άνδρα.

Όσα αναφέραμε μέχρι εδώ αποτελούν τους ειδικούς παράγοντες που ενεργούν τη γυναικεία ανεργία. Σε καμιά περίπτωση δεν αποτελεί κάποιος απ' τους παράγοντες αυτούς τη γενεσιουργό αιτία της. Σαν παράδειγμα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε την Ελληνίδα επιστημόνισσα όπου, ενώ δεν πάσχει από έλλειψη ειδικευσης, πλήττεται από ανεργία (ποσοστό ανεργίας ανάμεσα στις επιστημόνισσες 8,31% το 1982).

Μέτρα κατά της ανεργίας

Η ανεργία είναι πρόβλημα που δεν μπορεί ν' αντιμετωπιστεί άμεσα. Μπορούν όμως να παρθούν μέτρα για τη μείωσή της. Τα κυριώτερα απ' αυτά

είναι: 1) Να αρχίσει έλεγχος στις μεγάλες οικονομικές μονάδες που καταδυναστεύουν την ελληνική οικονομία. Αυτό σημαίνει πως πρέπει αφ' ενός να καταργηθούν τα νομοθετημένα προνόμιά τους (βλέπε π.χ. προνόμια ΠΕΣΙΝΕ) και αφ' ετέρου να ελεγχθούν τα υπερκέρδη τους που αποτελούν έμμεσα και μιά από τις αιτίες της ανεργίας.

2) Να περιοριστούν οι εισαγωγές από τις χώρες της ΕΟΚ, κύρια στα είδη των δοκιμαζομένων από την κρίση κλάδων της ελληνικής οικονομίας. Αυτό ακριβώς το μέτρο αντί να εδραιωθεί και να ενισχυθεί αγνοείται έμπρακτα με διατάξεις όπως αυτή της άρσης ή μείωσης των δασμών σε εισαγόμενα από την Κοινότητα είδη.

Τα δύο αυτά μέτρα αποτελούν κατά κύριο λόγο τις ασφαλιστικές δικλείδες για μακροχρόνια άμβλυση του προβλήματος της ανεργίας. Υπάρχει ακόμα ένας μεγάλος αριθμός εξ' ίσου σημαντικών μέτρων για την άμεση αντιμετώπιση της ανεργίας. Για παράδειγμα:

- Η βελτίωση του επιπέδου ζωής των εργαζομένων θα διευκόλυνε την έξοδο από την κρίση.

Ας μη ξεχνούμε πως περιορισμός στο επίπεδο ζωής των εργαζομένων σημαίνει περιορισμό στην κατανάλωση και κατ' επέκταση περιορισμό στη παραγωγή-γεγονός που έχει άμεσες επιπτώσεις στο ποσοστό απασχόλησης εργατικών χεριών.

- Η τροποποίηση του συστήματος επιδότησης από τον ΟΑΕΔ, έτσι ώστε να υπάρξει και αύξηση του ποσού επιδότησης και κάλυψης όλων των ανέργων για όλο το διάστημα της ανεργίας τους, έστω κι αν ο άνεργος ζητά δουλειά για πρώτη φορά.

- Η δραστική μείωση των υπερωριών. Αυτό συνδυασμένο με μείωση των ωρών εργασίας κάπως και του ορίου συνταξιοδότησης όπως και με την ταυτόχρονη αύξηση της ετήσιας άδειας μπορεί να φέρει άμεσα αποτελέσματα που θα βελτιώσουν όμως την κατάσταση και μακροχρόνια και τέλος.

- Η απαγόρευση των απολύσεων και ο αυστηρός έλεγχος πρόσληψης ξένων εργατών θα συνέβαλαν ουσιαστικά στην αντιμετώπιση της ανεργίας. (Ο έλεγχος αυτός θα μπορούσε αποτελεσματικά να επιβληθεί από την εφαρμογή ίσης αμοιβής για έλληνες και ξένους εργάτες).

Ειδικά μέτρα για τις γυναίκες

Για να αντιμετωπιστεί ειδικότερα η

γυναικεία ανεργία, θα πρέπει να ληφθούν κάποια επιπλέον μέτρα. Αρχικά επιβάλλεται να παρθούν μέτρα (και οικονομικά) από την Πολιτεία για την προστασία της μητρότητας και την αναγνώριση της σαν κοινωνικό λειτουργήμα, ώστε να μην αποτελεί λόγο απόλυσης ή μη πρόσληψης των γυναικών. Διάκριση θάπρεπε να γίνει στο σημείο αυτό ανάμεσα στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Στον πρώτο ισχύουν ορισμένα μέτρα προστασίας της μητρότητας. Αντίθετα στην ασυδοσία του οποίου δεν έχει επιβληθεί παρά ελάχιστος έλεγχος, η μητρότητα αποτελεί όχι μόνο σημείο εκμετάλλευσης των γυναικών αλλά και εμπόδιο για την επαγγελματική τους απόσταση. Όσο η πολιτεία επαφίεται στη καλή θέληση και πρόθεση του εργοδότη να επιβαρυνθεί με πρόσθετο κόστος για την κάλυψη της εργαζόμενης στον ιδιωτικό τομέα μητέρας, η εργασιακή της κατάσταση θα επηρεάζεται αρνητικά.

Σημαντική συμβολή στο πρόβλημα της γυναικείας ανεργίας θα είχε και ο περιορισμός της δουλειάς στο σπίτι με το κομμάτι. Αυτή αποτελεί μιά από τις πιο εξευτελιστικές μορφές εκμετάλλευσης αφού απαιτεί από την εργαζόμενη μεγάλο ωράριο τις περισσότερες φορές για ελάχιστη αμοιβή ενώ παράλληλα της στερεί την ασφαλιστική ή οποιαδήποτε άλλη επαγγελματική κάλυψη. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες λοιπόν συντελεί στον εκποτισμό γυναικών μέσα από τις επιχειρήσεις και στην όξυνση της ανεργίας. Έτσι ο περιορισμός της θα είχε ευεργετική επίδραση στη λύση του προβλήματος.

Στα πιο πάνω μέτρα θάπρεπε να προστεθεί ο σχεδιασμός του προσανατολισμού των γυναικών σε νέα μη παραδοσιακά επαγγέλματα και ειδικά για τεχνολογίες αιχμής που θα αποτελέσουν τους τομείς ανάπτυξης του μέλλοντος. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί για το υφιστάμενο γυναικείο εργατικό δυναμικό μέσα από ειδικά προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης. Παράλληλα αυτή η εκπαίδευση και επιμόρφωση των γυναικών θάπρεπε να επεκταθεί και στις νέες τεχνολογίες που εφαρμόζονται στους παραδοσιακούς κλάδους της οικονομίας μας, όπου οι γυναίκες δουλεύουν ως επί το πλείστον σαν ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό. Επιπλέον, για ένα πιο μακροχρόνιο σχεδιασμό θα ήταν απαραίτητη η εφαρμογή εκπαίδευσης κύρια εναρμονίζοντας τα εκπαιδευτικά προγράμματα στις ανάγκες της παραγωγής.

καθιερώνονται για πρώτη φορά ή επαναρυθμίζονται χορηγούνται στο εξής στο ακέραιο σε κάθε εργαζόμενο σύζυγο ή γονέα ανεξαρτήτως φύλου», **δημιουργούνται σοβαροί κίνδυνοι για παρερμηνείες.**

Πιο συγκεκριμένα: αν στηριχθούμε στον πληθυντικό που χρησιμοποιεί η § 4 («των επιδομάτων γάμου» και όχι επίδομα γάμου), σε συνδυασμό με την διατύπωση της § 5 «**στο ακέραιο σε κάθε εργαζόμενο σύζυγο**», πρέπει να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι στην περίπτωση του άρθρου 4 το επίδομα γάμου που δίνεται, μετά την ισχύ του Νόμου αυτού, για πρώτη φορά επαναρυθμίζεται, το παίρνει τόσο ο σύζυγος όσο και η σύζυγος, αν εργάζονται.

Φαίνεται δηλαδή με την τελευταία αυτή παράγραφο, πώς η πρόβλεψη αυτού του επιδόματος συνδέεται με τον εργαζόμενο σύζυγο. Όμως μ' αυτή, την ερμηνεία δεν μπορεί να εξηγηθεί η ύπαρξη της § 4, όπου ορίζεται ότι δικαιούχος των επιδομάτων είναι η οικογένεια, αφού έτσι αντιτίθεται στην ορθή για μένα άποψη ότι δικαιούχος είναι **ο κάθε εργαζόμενος σύζυγος**, με την έννοια ότι το πιο πάνω επίδομα αποτελεί προσαύξηση των αποδοχών του εργαζόμενου. (Άποψη με την οποία έχει συμφωνήσει και η νομολογία).

Έτσι γίνεται φανερό ότι η διατύπωση της παραγράφου 4 – και μάλιστα αμέσως πριν διατυπωθεί και η § 5, η οποία και προσδιορίζει σε ποιούς χορηγείται το επίδομα – μόνο κινδύνους για παρερμηνείες και αυθαιρέσεις ή περιθώρια για ανισότητες μπορεί να δημιουργήσει.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα επαναρύθμισης του οικογενειακού επιδόματος με δυσμενέστερες συνέπειες για τους εργαζόμενους και κύρια για τις εργαζόμενες γυναίκες, είναι η τελευταία Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (Ε.Γ.Σ.Σ.Ε.) (14-2-1984), στην οποία, ενώ επαναρυθμίζονται τα οικογενειακά επιδόματα, δεν χορηγούνται στο ακέραιο σε κάθε εργαζόμενο, χωρίς καμιά προϋπόθεση, αλλά (χορηγούνται) με τέτοιες προϋποθέσεις για τους εργαζόμενους και τις εργαζόμενες, που περιορίζει σημαντικά τον αριθμό των συζύγων που θα παίρνουν στο ακέραιο ο καθένας το οικογενειακό επίδομα, αφού η σχετική διάταξη της ΕΓΣΣΕ ορίζει ότι το επίδομα αυτό θα χορηγείται γι' αυτούς που έχουν «... τρία παιδιά και πάνω, ανήλικα, καθώς και για εκείνους και εκείνες που έχουν σύζυγο συνταξιούχο.

Στους εργαζόμενους και εργαζόμενες **που δεν έχουν τις παραπάνω**

προϋποθέσεις χορηγείται το επίδομα γάμου με τις **προϋποθέσεις που προβλέπονται απ' τις 10/76, 9/78 και 100/79 αποφάσεις του ΔΔΔΔ Αθηνών**, όπως έχει τούτο ρυθμιστεί με τις διατάξεις του Ν. 1414/84...». Η δυσμενής αυτή ρύθμιση καταλήγει να λειτουργήσει ακόμα δυσμενέστερα στις **εργαζόμενες**, αφού σ' αυτές κύρια θα εφαρμοστεί η Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. και αυτό γιατί, η Ε.Γ.Σ.Σ.Ε. εφαρμόζεται, εάν δεν υπάρχει άλλη, για τον συγκεκριμένο εργαζόμενο, ευνοϊκότερη απ' αυτή ρύθμιση (από συλλογικές συμβάσεις εργασίας, διαιτητικές αποφάσεις κλπ.) Είναι όμως γνωστό πως οι συλλογικές συμβάσεις κλπ. έβαζαν κατά κανόνα δυσμενέστερες, σε σχέση με την πιο πάνω ΕΣΣΕ, προϋποθέσεις, προκειμένου να καταβληθεί το επίδομα αυτό στις **γυναίκες εργαζόμενες**. Με συνέπεια γι' αυτές να εφαρμόζεται η ΕΓΣΣΕ, έτσι όπως πιο πάνω αναφέρθηκε.

Οι κίνδυνοι που προαναφέρθηκαν αυξάνονται, αν θελήσει κανείς να συσχετίσει την § 4 με το άρθρο 13, το οποίο στην § 1 εδ. α ορίζει ότι «... 1. **Αν και οι δύο σύζυγοι ή γονείς εργάζονται, τα επιδόματα του γάμου και των παιδιών που προβλέπονται κατά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού καταβάλλονται σε εκείνον που υποδεικνύεται με κοινή δήλωσή τους προς τον εργοδότη που επιλέγουν...**». Και τούτο, εκτός των άλλων, κύρια γιατί έτσι όπως είναι διατυπωμένη η παράγραφος που προαναφέρθηκε, δίνει περιθώρια να γίνουν ερμηνείες που θα λειτουργήσουν αρνητικά για τους εργαζόμενους αφού μπορεί κανείς να ισχυρισθεί **ότι επιδόματα που προβλέπονται για τους δυο εργαζόμενους συζύγους και που δεν υπάγονται στην § 2 του ίδιου άρθρου, που αμέσως πιο πάνω αναφέρθηκε, καταβάλλονται σ' εκείνον που υποδεικνύεται με κοινή δήλωση**. Με άλλα λόγια καταβάλλεται 1 επίδομα αντί των 2, που τυχόν προβλέπονται και κατά συνέπεια αφαιρούνται, αν είναι έτσι, κεκτημένα δικαιώματα των εργαζόμενων. Θα μπορούσε βέβαια κανείς να παρατηρήσει – και με βρίσκει σύμφωνη – πως η § 2 του ίδιου άρθρου όταν ορίζει ότι «... **Δεν θίγονται διατάξεις νόμων, κανονισμών, συλλογικών συμβάσεων, αποφάσεων διαιτησίας, υπουργικών αποφάσεων κλπ. που προβλέπουν την καταβολή των πιο πάνω επιδομάτων και στους δύο εργαζόμενους συζύγους...**», θέλει να καλύψει όλες τις περιπτώσεις των επιδομάτων, με οποιονδήποτε τρόπο κι αν έχουν αυτά προβλεφθεί (επιχειρησιακή συνήθεια κλπ.),

κατά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού και για τους δύο εργαζόμενους συζύγους. Η άποψη αυτή δίνεται ερμηνευτικά, πράγμα που σημαίνει πως θα μπορούσε να ισχυρισθεί κάποιος σκόπιμα ή όχι και το αντίθετο ή κάτι διαφορετικό, αφού πρόκειται για ερμηνεία. Αν μπορεί να πείσει μια τέτοια άποψη, τότε πρέπει να καταλήξουμε ότι η § 1 εδ. α. **καλύπτει μόνο την περίπτωση που εργάζονται και οι δυο σύζυγοι αλλά προβλέπεται επίδομα μόνο για τον έναν.**

Πάρα πέρα, φαίνεται να μη ρυθμίζεται η περίπτωση των συζύγων που εργάζεται μόνο ο ένας. Και βέβαια σε σχετική ερώτηση που υποβλήθηκε, κατά τη συζήτηση στη Βουλή, στον κ. Υπουργό Εργασίας, δόθηκε η απάντηση ότι, στην περίπτωση αυτή δικαιούχος είναι και ο μη εργαζόμενος σύζυγος, αλλά και εδώ πρόκειται για άποψη και κατά συνέπεια αφήνονται περιθώρια και για άλλες ερμηνείες.

4) Σχετικά με το άρθρο 11 (στην πλειοψηφία του, κύρια § 2,3,6,9,10), με το οποίο τροποποιούνται ορισμένες διατάξεις παλιότερων νόμων, που αφορούν στα όρια ηλικίας για την είσοδο ανδρών και γυναικών σε επαγγέλματα επικίνδυνα, βαρεία και ανθυγιεινά κλπ., πιστεύουμε ότι, αν θέλει κανείς να περιοριστεί σε στενά νομική προβληματική, μπορεί να πει χωρίς να κινδυνεύει να υπερβάλει, ότι δημιουργείται βλαπτική μεταβολή όσο αφορά στις γυναίκες εργαζόμενες, αφού μεταβάλλονται δυσμενέστερα (προς τα κάτω), σε όλες τις πιο πάνω περιπτώσεις, τα όρια ηλικίας (από 18 σε 16), που επιτρέπουν να εισέλθει η γυναίκα σε ορισμένα επαγγέλματα, ιδιαίτερα επικίνδυνα και ανθυγιεινά (κατά γενική εκτίμηση και χαρακτηρισμούς των ιδίων των νόμων που τα ρυθμίζουν). Ενδεικτικά αναφέρουμε εργασίες επεξεργασίας μόλυβδου, κραμάτων και χρωμάτων απ' αυτόν, παρασκευή οξέων, δηλητηριωδών ατμών που μπορούν να επιφέρουν δηλητηρίαση ή βλάβη των αναπνευστικών οργάνων κλπ. όπως οι σχετικοί νόμοι απαριθμούν. Κατά την άποψή μου θα ήταν συνεπές με την συνταγματική επιταγή για ισότητα, στην οποία στοχεύει ο νόμος, νομιμότερο και δικαιότερο να δεχθεί ο Νόμος αυτός να μεταβάλλει τα πιο πάνω όρια που θέσπισαν οι παλιότεροι Νόμοι για τους άνδρες (16ο έτος) στο ύψος των ορίων που ίσχυαν για τις γυναίκες (18ο έτος) και όχι αντίστροφα.

Με το σύντομο αυτό προβληματισμό γίνεται φανερό ότι είναι απόλυτα αναγκαία η τροποποίηση του Νόμου.

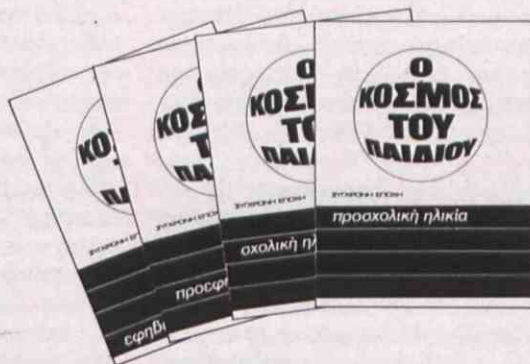
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Ένα βιβλίο για τους εκπαιδευτικούς
Ένα βιβλίο για την οικογένεια
Απαντήσεις στο μεγάλο πρόβλημα
της διαπαιδαγώγησης του παιδιού

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ένα βιβλίο-απόκτημα

- για την κατανόηση της παιδικής προσωπικότητας,
- για τη διάπλαση του χαρακτήρα και των ικανοτήτων του παιδιού
- για την καλλιέργεια των πρωταρχικών κοινωνικών και ηθικών αξιών

Από μια ομάδα σοβιετικών παιδαγωγών, εκπαιδευτικών, ψυχολόγων, συγγραφέων και άλλων ειδικών, με βάση τις πιο σύγχρονες παιδαγωγικές έρευνες και μελέτες.

Σε 4 τόμους

που καλύπτουν την ανάπτυξη του νέου ανθρώπου
από την κούνια ως την εφηβική ηλικία
με πλούσια πολύχρωμη εικονογράφηση και σχέδια

*Κυκλοφόρησε ο πρώτος τόμος
Προσχολική ηλικία*

Εκδόσεις ΣΕ Ζωοδόχου Πηγής 16,
106 81 Αθήνα. Τηλ. 3640 713, 3623 649

πρωτα ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ!

Ο Τουρισμός είναι δικαίωμα όλων!

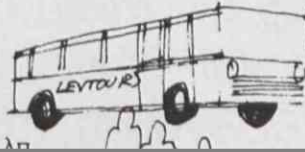
Πόσοι όμως μπορούν να ταξιδέψουν στο εξωτερικό; Ακρίβεια, αύξηση των εισιτηρίων, άνοδος του δολλάριου... Οι εκδρομές γίναν απληροίστες!

Κι όμως υπάρχει δρόμος:

Οργανωμένος - Μαζικός - Κοινωνικός Τουρισμός

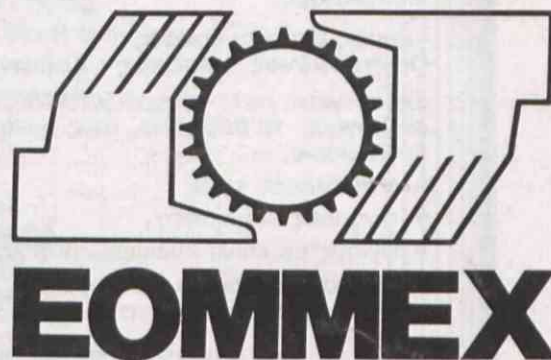
Σκεφθήκατε ποτέ τι κερδίζετε ταξιδεύοντας οργανωμένα με τους σύλλογους, τα σωματεία, τους συνεταιρισμούς, με τις μαζικές σας οργανώσεις;

- φτηνότερες τιμές
- σίγουρες υπηρεσίες
- φίλους με κοινά ενδιαφέροντα και
- Πλούσιο Κοινωνικό Πρόγραμμα με συναντήσεις, συζητήσεις, επισκέψεις κ.λπ.

Ο ΕΟΜΜΕΧ ΒΟΗΘΑΕΙ ΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΟΥΣ ΕΑΣΦΑΛΙΖΟΝΤΑΣ:

- 1** Τεχνική βοήθεια, καθοδήγηση και συμβουλές.
- 2** Ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα.
- 3** Ενίσχυση Κοινοπραξιών και Συνεταιρισμών.
- 4** Αξιολόγηση και έλεγχο υλοποίησης επενδυτικών προγραμμάτων του Νόμου 1262.
- 5** Συμμετοχή στις κρατικές προμήθειες.
- 6** Προώθηση του θεσμού της υπεργολαβίας.
- 7** Υποστήριξη των καινοτομιών και εφευρέσεων.
- 8** Προώθηση των πωλήσεων.
- 9** Σχεδιασμό προϊόντων.
- 10** Μελέτες ανάπτυξης κλάδων παραγωγής.
- 11** Εκδόσεις και πληροφόρηση.
- 12** Φροντίδα και βοήθεια στη χειροτεχνία.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ
ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ

Ξενίας 16 & Έβρου, Αθήνα Τ.Τ. 611, Τηλ. 7701-740, 7701-101, 7701-715